Ազգ
Azg

Դեկտեմբեր 28
Երեքշաբթի
1993

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիւ 249 (500)
գինը՝ 25 ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Սոֆիա

Ժիրինովսկին պահանջում է ժելյու Ժելեւից՝ հեռանալ

Ավստրիայում մի մեծահարուստ էտեւականի հրավերով գտնվող Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Վլադիմիր Ժիրինովսկին անսպասելիորեն մեկնել է Բուլղարիա, հաղորդում է «Ազատություն» կայանը. Սոֆիայում լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ Ժիրինովսկին պահանջել է Ժելեւից հրաժարական տալ եւ նախագահական աթոռը զիջել Ավստրիայում բնակվող ծագումով բուլղարացի, Ժիրինովսկու համախոհներից մեկին: Ժիրինովսկին հայտարարել է, որ միայն այդպիսի փոփոխություններից հետո Ռուսաստանում եւ Բուլղարիայում, Ռուսաստանը ռազմաքաղաքական առումով կվերադառնա Բալկաններ եւ վերջ կդնի ազգամիջյան հակամարտություններին այդ տարածաշրջանում: ■

Վաշինգտոն

Ամերիկացիները դադարեցնում են տնտեսական լրտեսումը

ԱՄՆ-ի հետախուզական ծառայությունները չեն զբաղվի օտարերկրյա ընկերությունների դեմ ուղղված լրտեսությամբ ու առեւտրատնտեսական գաղտնիքները չեն հաղորդի ամերիկյան ֆիրմաներին: Ինչպես կիրակի օրը հաղորդեց «Վաշինգտոն փոստ» թերթը, վկայակոչելով Բիլ Քլինթոնի վարչակազմի մի ներկայացուցչի, դա նախատեսված է տնտեսական հետախուզության նոր ռազմավարությամբ, որը ներկայումս մշակում է Սպիտակ տունը: Այդ ներկայացուցչի խոսքերով, նոր ռազմավարության նախապատրաստման ընթացքում քննարկված հարցերից մեկն այն է, թե որքա՞ն է արդյոք հետախուզական գերատեսչությունները լրտեսություն տան ամերիկյան ընկերություններին: «Ելնելով ինչպես բարոյական, այնպես էլ գործնական նկատառումներից, դրա պատասխանը կտրական «ոչն» է, հայտարարեց նա: Այս տեսակետն ունեն ԱՄՆ-ի նախագահի ազգային անվտանգության գծով խորհրդական էնթընի Լեյկը, ինչպես նաեւ ազգային տնտեսագիտական խորհրդի ղեկավար Ռոբերտ Ռուբինը: Քլինթոնի վարչակազմի պաշտոնական անձանց կարծիքով, դաշնակցային հատուկ ծառայությունների կողմից առեւտրատնտեսական գաղտնի տեղեկությունների հավաքումը կխարխլեր ազատ մրցակցության համակարգը եւ կխանգարեր շուկաների աճխատանքը»: Բացի դրանից, ձեռնարկատերերի 99 տոկոսը հատուկ ծառայություններից «անհամեմատ լավ» կարող են անհրաժեշտ գործողություններ իրականացնել այս կամ այն արտադրանքի ու սպասարկման շուկաների վիճակին առնչվող լրատվություն ստանալու համար: «IBM» ընկերությունը ավելի շատ բան գիտե համակարգիչների համաշխարհային շուկաների բնույթի մասին, քան որեւէ հետախուզական ծառայություն», հայտարարեց այդ ներկայացուցիչը: Միեւնույն ժամանակ, ամերիկյան հետախուզության նոր պարտականություններից մեկը կլինի համապատասխան դաշնակցային գերատեսչություններին, այդ թվում պետական դեպարտամենտին լրատվության հաղորդումը մրցակցային պայքարի ընթացքում օտարերկրյա ընկերությունների կողմից ԱՄՆ-ի օրենսդրության խախտման դեպքերի վերաբերյալ: Բացի դրանից, ԿՀՎ-ին եւ մյուս հետախուզական ծառայություններին խնդիր կառաջադրվի ընդլայնել անհրաժեշտ լրատվության հավաքումը բաց աղբյուրներից, իսկ յուրաքանչյուր առանձին գաղտնի տեղեկատվությունը կստացվի միայն ի շահ ազգային անվտանգության եւ երկրի պաշտպանության, ինչպես նաեւ օտարերկրյա հետախուզություններին հակազդելու նպատակով, ընդգծեց վարչակազմի պաշտոնական ներկայացուցիչը:

ԱՐՍԵՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ-ՏԱՍՍ

Մեր 500-րդ համարը: Այսօր «Ազգ»-ը լույս է տեսնում 500-րդ անգամ: Հոբելյանական համար, որը սակայն չունի իր մեջ արտակարգ, հոբելյանական որեւէ բան: Սովորական-դժվար, սովորական համար մեր առօրյան է դարձյալ, որը կյանքից անցնում է թերթին, պատկերվում նրա էջերում, ոչ միայն բովանդակության առումով: Ինչպես մյուս թերթերը, «Ազգ»-ը դժվարությամբ է լույս տեսնում այսօր արդեն սահմանված տպաքանակն իջեցնելով 10 հազարի, ինչպես մեր ամբողջ հանրապետությունը, «Ազգ»-ը փորձում է դիմանալ, վերապրել, ինչպես մեր ողջ ժողովուրդը: «Ազգ»-ը ջանում է զորանալ, հաղթել, հասնելու համար դեպի 5000-րդ, 50000-րդ համարներին, իր ընթերցողների հետ, բովանդակ հայ ժողովրդի հետ. ■

Վթար

ԿՐԱՍՆՈԴԱՐԻ ԻՆՔՆԱԹԻՌԸ ԱՂԵՏԻ ԵՆԹԱՐԿՎԵՑ ԳՅՈՒՄՐԻՈՒՄ. 36 ԶՈՀ

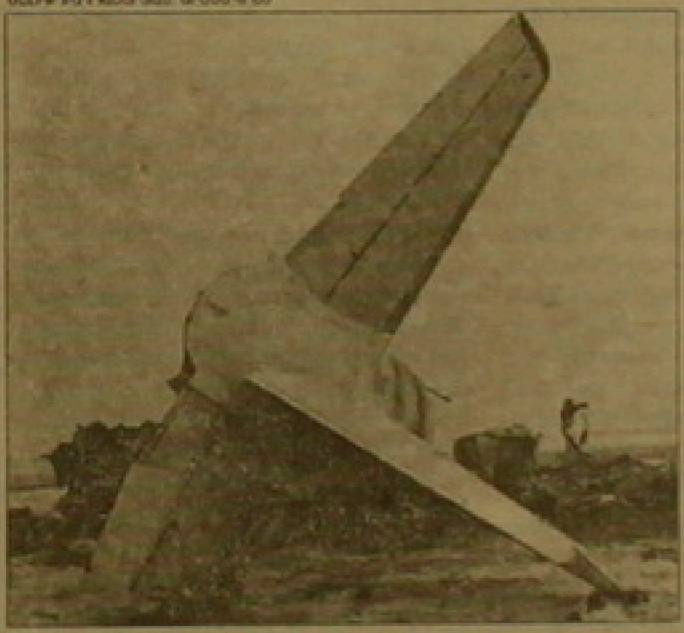

Դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 20 անց 55 րոպեին, Գյումրիի օդանավակայանում վայրէջք կատարելիս վթարի է ենթարկվել Ռուսաստանի Դաշնությանը պատկանող ԱՆ-24 բեռնատար ինքնաթիռը, որը կատարում էր Կրասնոդար-Գյումրի չվերթը: ՀՀ կառավարության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ վատ տեսանելիության պատճառով անձնակազմը չի կարողացել բարեհաջող վայրէջք կատարել, եւ ինքնաթիռը բախվել է գետնին, որի հետեւանքով հրդեհ է բռնկվել: Անձնակազմի 5 անդամները (Կրասնոդարի ավիաջոկատից) եւ 31 ուղեւոր զոհվել են: Վթարի մանրամասները ուսումնասիրելու համար ստեղծվել է կառավարական հանձնաժողով, որը գլխավորում է փոխվարչապետ Վիգեն Չիտեչյանը: Հայաստանի Հանրապետության նախագահը, Գերագույն խորհրդի նախագահությունը եւ ՀՀ կառավարությունը ցավակցություն են հայտնել դեկտեմբերի 26-ի Կրասնոդար-Գյումրի չվերթի ԱՆ-24 ինքնաթիռի վթարի հետեւանքով զոհվածների հարազատներին ու մերձավորներին:

«Ազգ»

Ղարաբաղ

Հարյուրավոր զոհերի գնով ադրբեջանցիները շարունակում են գրոհել

Իրադրությունը ԼՂՀ հակամարտության գոտում մնում է ծայրաստիճան լարված: Չնայած մեծ կորուստներին, ադրբեջանական բանակը անընդհատ շարունակում է գրոհել դեպի ղարաբաղյան ուժերի պաշտպանական դիրքերը:

Ինչպես տեղեկացրեց ԼՂՀ պաշտպանության բանակի հրամանատար Սամվել Բաբայանը, դեկտեմբերի 25-ին ադրբեջանական բանակը կրկին անցել է հարձակման Մարտակերտի եւ Ֆիզուլու շրջաններում: Թեժ մարտերի ընթացքում ղարաբաղյան կողմից զոհվել են 5, ադրբեջանական կողմից՝ 20 զինվոր: Ռազմական հետախուզության տվյալներով, Բեյլագանի շրջանում տեղաբաշխված ադրբեջանական հրետանու կրակը կանոնավորվում է Իրանի տարածքից: Դեկտեմբերի 26-ի տվյալներով, մոտ առավոտյան ժամը 9-ին ադրբեջանական բանակն ուժգին հրետանային նախապատրաստությունից հետո կրկին անցել է հարձակման Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղի ուղղությամբ: Ծավալվել են արյունահեղ մարտեր, որոնց ընթացքում հայկական ուժերին հաջողվել է կասեցնել հակառակորդի բոլոր գրոհները: Երկուստեք կան կորուստներ: Հայկական կողմից զոհվել է 1, վիրավորվել 8 պաշտպանիկ, ադրբեջանական կորուստների թիվը հասնում է 43 սպանվածի եւ 60 վիրավորի: Մի խումբ ադրբեջանական զինվորներ գերի են ընկել: Խոցվել է նաեւ 1 ադրբեջանական T-72 տանկ: Նույն օրը ցերեկվա ժամը 12-ին ադրբեջանական կազմավորումները անցել են հարձակման Աղդամի շրջանում, սակայն, մեծ կորուստներ կրելով ականապատված դաշտերում, նահանջել են: Նախնական տվյալներով, ոչնչացվել է թշնամու 57 զինվոր: Դեկտեմբերի 27-ին, առավոտյան ժամը 10-ին վերսկսվել է հարձակումը Մարտակերտի եւ Ֆիզուլու շրջաններում: Ժամը 13-ի դրությամբ ռազմաճակատի այդ հատվածներում շարունակվում են թեժ մարտեր: Ժամը 17-ի դրությամբ կարճատեւ ընդմիջումից հետո արեւելյան ռազմաճակատի ամբողջ երկայնքով Մարտակերտի շրջանից մինչեւ Հադրութի եւ Ֆիզուլու սահմանամերձ գիծը ադրբեջանական զորքերն անցել են լայնածավալ հարձակման: ԼՂՀ պաշտպանական ջոկատներին առայժմ հաջողվում է կասեցնել թշնամու առաջխաղացումը: Երկուստեք կան կորուստներ, որոնց թիվը ճշտվում է: Ռադիոհետախուզության տվյալներով, նահանջող ադրբեջանական զինվորներին գնդակահարում են հարձակվողների առաջին գծի հետեւում գտնվող խափանիչ ջոկատների մարտիկները: Վերջին տվյալների համաձայն, ադրբեջանական բանակի հրամանատարությունը նոր ուժեր է կենտրոնացնում արեւելյան ռազմաճակատային գծի ամբողջ երկայնքով:

«Ազգ»

Մ. Արեւելք

Իսրայելցիները կրակ բացեցին ՄԱԿ-ի խաղաղապահ զինվորների վրա

Երեկ առավոտ լույս միջադեպ պատահեց Իսրայել-Լիբանան սահմանի վրա, ավելի ճշգրիտ՝ հրեական պետության կողմից բռնազավթված գոտում: Իսրայելի զինվորները կրակ բացեցին ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերի վրա եւ սպանեցին նորվեգացի մեկ զինվորի եւ վիրավորեցին մեկ ուրիշի: Նորվեգիայի արտգործնախարարությունը խիստ բողոք ներկայացնելով կատարվածի առթիվ, միաժամանակ հիշեցրեց, թե «որքան անհեթեթ եւ սխալ է իսրայելական բռնազավթումը Հարավային Լիբանանում»: Երուսաղեմի իսրայելցի զինվորական պատասխանատուն ցավ հայտնեց միջադեպի համար, որ թեեւ նրան պատահել է թյուրիմացաբար, սակայն հիշեցնելով, թե պատահել է նաեւ, որ իսրայելցի զինվորներ զոհվեն «բարեկամական» կրակով, «քանի որ տեղանքը խիստ բարդ է եւ հաճախ դժվար է կողմնորոշվել»: Մեր կողմից հիշեցնենք, թե նույն տարածքում ՄԱԿ-ի խաղաղապահ ուժերը հաճախ են ենթարկվել նման «միջադեպերի»: Դրանցից վերջինը տեղի էր ունեցել 1986 թվին, երբ Իսրայելի արբանյակ «Հարավային Լիբանանյան բանակի» հրամանատար Անտուան Լահդի զինվորները սպանել էին իռլանդիացի 2 խաղաղապահների: ■

Աշխարհ

Դորոցականների ողիսականն ավարտվեց

Ինչպես հաղորդեց Ռուսաստանի ՆԳՆ հասարակական կապերի կենտրոնը, զորքերի գործողության ընթացքում դեկտեմբերի 27-ին կալանվել են այն չորս ահաբեկիչները, որոնք դեկտեմբերի 23-ին Դոնի Ռոստովում դպրոցականներ էին առեւանգել: Ծրագրված լրտեսական գործակալության հավաստմամբ, ահաբեկիչներից երկուսը ռուս են, մեկն ամերիկացի, իսկ չորրորդը՝ ուկրաինացի: Այն բանից հետո, երբ ուղղաթիռը վայրէջք կատարեց Մախաչկալայի հյուսիսային ծայրամասում, ահաբեկիչները փորձեցին ցույց-ցույց փախչել: Օպերատիվ որոնողական հատուկ գործողությունների շնորհիվ նրանք վնասազերծվեցին: Ելուզակների մոտ հայտնաբերվեց 6,5 մլն. դոլար, մի քանի միավոր հրազեն: Ավելի ուշ բրիտանական ԲԲՍ ռադիոկայանը հաղորդեց, թե հետաքննությունից պարզվել է, որ օդահեններից 2-ը միջինասիացիներ են, 3-րդը մի ռուս հարբեցող, իսկ 4-րդը՝ խմբի ղեկավարը, ադրբեջանցի: Ըստ նույն աղբյուրի, առգրավվել է ամբողջ փրկագինը՝ 10 միլիոն դոլար: Նախագահ Ելցինը երեկոյան գոհունակություն հայտնեց չարագործների ձերբակալման եւ դպրոցականներին փրկելու առթիվ:

ՊԱԿ-Իսրայել բանակցությունները վերսկսվեցին

Երեկ երեկոյան Կահիրեում վերսկսվեցին բանակցությունները Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպության եւ Իսրայելի միջեւ, տեղից շարժելու համար Գազայի ու Երիքովի մասին պաղեստինյան սահմանափակ ինքնավարության պայմանավորվածությունը: Նիսսի նախօրեին «Խաղաղ [illegible]» ստացվեց Երուսաղեմից, [illegible] դից վարչապետ Ռաբինը հայտարարեց, թե իսրայելական պատվիրակությունը «նոր առաջարկներ չի տանելու Կահիրե»: Շփոթ է տիրում նաեւ պաղեստինյան ճամբարում, որտեղ ՊԱԿ-ի ղեկավարության կազմում նախորդ օրը հրաժարականների նոր շարք էր սեղմվել: Վերջին պահին միայն, Ծոցի արաբական երկրների միջամտության շնորհիվ, կարելի եղավ Կահիրե ուղարկել ՊԱԿ-ի պատվիրակության պետին՝ Նաբիլ Շաասին, որ նույնպես դժգոհ է Յասեր Արաֆաթի զիջումնային քաղաքականությունից:

Հորդառատ անձրեւներից հողաասահքեր Եվրոպայում

Իտալիայի հյուսիսարեւմտյան հորդառատ անձրեւներից եւ ձնից Կոյադա էսկոբալ բնակավայրում փուլ եկած հողազանգվածի տակ է մնացել մի տուն: Փրկարարները փլատակներից հանել են 80-ամյա մի տղամարդու եւ նրա որդու ու հարսի դիակները: Ուրբաթ օրվանից սկսած այստեղ շարունակվում են անդադար տեղումները: Բազմաթիվ գետեր են դուրս եկել իրենց ափերից՝ արտաքին աշխարհից կտրելով շատ բնակավայրեր: Միեւնույն ժամանակ, արեւմտյան Ալժիրի Օրան քաղաքում կիրակի երեկոյան հողասահերից զոհվել էր առնվազն 12 եւ վիրավորվել 46 մարդ: Քաղաքի ավելի նայիս էլ Ային շրջանում փլուզվել էին 130 տուն, որոնց տակ դեռ մարդիկ են մնացել: Փրկարար աշխատանքները շարունակվում են: ԵՎՐՈՆՅՈՒԶ

Հայաստանը դեռեւս առանց գազի

ՀՀ կառավարության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ դեկտեմբերի 18-ին Վրաստանի տարածքում տեղի ունեցած գազամուղի վթարի հետեւանքները վերացնելուց հետո, դեկտեմբերի 24-ին խողովակաշարը կրկին պայթեցվեց: Այս անգամ պայթյունը տեղի է ունեցել նախկին պայթեցման վայրից 5 կմ դեպի Հայաստանի սահմանը, Մառնեուլի շրջանում: Հիշեցնենք, որ նախորդ պայթեցումը տեղի էր ունեցել Մառնեուլի շրջանի Մուղանլու բնակավայրի մոտ (ադրբեջանաբնակ), Հայաստանի սահմաններից 15 կմ հեռավորության վրա: Վթարի վայր մեկնած վրաց մասնագետների մեքենան ականի պայթյունից վնասվածք է ստացել, իսկ գազաշինարարներին մի խումբ ադրբեջանցիներ ծեծի են ենթարկել ու տարել Ադրբեջանի Ղազախ քաղաք: Միայն տեղի գազաշինարարների միջամտությունից հետո նրանց ազատ են արձակել: Ներկայումս տեղի են ունենում գազատարի ականազերծման աշխատանքներ, որից հետո գազատարի վերականգնման աշխատանքները հունի մեջ կընկնեն: Այսպիսով, դեկտեմբերի 18-ից ցարդ Հայաստանը զրկված է գազից, թեեւ գազամուղն արդեն մի անգամ՝ դեկտեմբերի 22-ին վերականգնվել է: Հայաստանը շարունակում է դիվանագիտական ջանքեր գործադրել կացությունը շտկելու համար:

«Ազգ»

digitised by A.R.A.R.@

Լրատու

ԼՂՀ ներկայացուցիչները Ալանդյան կղզիներում

Ինչպես արդեն հայտնվել է, դեկտեմբերի 20-ից 23-ը Ալանդյան ինքնավարության [illegible] ուսումնասիրելու նպատակով, այնտեղ կայացել էր գիտաժողով, որին մասնակցում էին ԱՊՀ երկրների միջից [illegible] ասամբլեան։ [illegible] հայտնեց, որ Ալանդյան [illegible] [illegible] շատ բան է պարունակում, [illegible], բայց նրա [illegible] են արժանի Ալանդյան կղզիների [illegible] բնակչության 95 տոկոսը [illegible] են, ներկայացուցչության հարցը [illegible] պետությունների միջև, ազգությունների լեզվի [illegible] այս տարածքի ինքնակառավարման հարցի եռաստիճանի գոյությունը, Ֆինլանդիայի խորհրդարանի կողմից ընդունված Ալանդների հիմնական օրենքի գոյությունը եւ այլն։ Սակայն, ԼՂՀ խորհրդարանի ղեկավարի կարծիքով, Ալանդյան կղզիների փորձը Լեռնային Ղարաբաղին համարեցնելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել այսօրվա իրողությունը։ Եւ նկատենք, որ Լեռնային Ղարաբաղը դե ֆակտո անկախ պետություն է համապատասխան մեծությամբ, այդ թվում նաեւ ռազմական կառույցներով։ Քոչարյանը նշեց, որ Բաքվի ինչպես եւ Ստեփանակերտի պատվիրակները արտահայտվեցին հակամարտության խաղաղ կարգավորման օգտին, սակայն ադրբեջանական բանակի վերջին հարձակողական գործողությունները ամենայն հավանականությամբ վկայում են Ադրբեջանի հակառակ մտադրությունների մասին, ընդգծեց ԼՂՀ պատվիրակության ղեկավարը։ Սնարք

Քաղխորհուրդը պարտվեց քվեումին

Երեւանի քաղաքային խորհրդի առաջին գումարման 6-րդ նստաշրջանի հերթական նիստը քվորում չլինելու պատճառով այն երեւաղխորհրդի գործկոմի նախագահ Վահագն Խաչատրյանի կարճ ելույթից հետո համարվեց ավարտված, բուռն ճանաչողովի տհաճությամբ։ Եւ պատասխանատու արձանագրված պատգամավորների թիվը 55, այնպես էլ գրեթե չհաջողվեց նրանց հավաքել ցանկալի նվազագույնին։ Քվորումը հաղթեց բոլորին, եւ օրակարգի շատ հարցեր մնացին անձեռնմխելի, ինչպես պատգամավորները, որոնց նույնիսկ օրենքն այսօր չի պարտավորեցնում ներկա լինել նիստերին գալիս։

Երքաղխորհրդի նախագահությունը հայտարարված ընդմիջման ընթացքում պետք է նախապատրաստի հաջորդ նստաշրջանը։ Թե ինչի հույս են ցանկություն ունենալու մասնակցել այդ նստաշրջանին ու գոնե օրակարգի կեսը ննարկելու, կերեւա նոր 1994 թվականին, երբ կամ պատգամավորների վերաբերմունքը կփոխվի նստաշրջանի ախտանիշների, ըստ այդմ էլ երեւանի ու երքաղխորհրդի նկատմամբ, կամ էլ վերջապես փոփոխություն ծագի օրենքի մեջ։ Փոփոխություն, որ կլուծի քվորումի ինչ-որ տեղ երքաղխորհուրդը կողմնորոշողի դերը ստանձնած վիճելի հարցը։ «Ազգ»

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
Apple® Macintosh®
համակարգչային ծառայութիւն «Ազգ» թերթի
Azg
armenian daily
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010
[illegible]
Published in U.S.A. by AZG Publishing Co.
22122 Sherman Way, Suite 203, Canoga Park,
CA 91303. Call (818) 598-0423 Fax
(818)340-9819 for subscription rates.
Publisher - Հրատարակիչ
Dr. Krikor Krikorian -
Դոկտ. Գրիգոր Գրիգորեան
Executive Director - Տնօրէն
Vartan Karaoghlanian -
Վարդան Գարաօղլանեան
Production Manager -
Raffi Shoubokian
Արտադրութեան
Ռաֆֆի Շուպուքեան

Ազգապահպան

Ավարտվեց ԱՊՀ անդամ երկրների ղեկավարների աշգաբադյան հանդիպումը, որն ընդհանուր առմամբ բավականին արդյունավետ էր ինչպես ժողովի շրջանակներում տեղի ունեցած բազմաթիվ հանդիպումների եւ ճնարկումների, այնպես էլ ստորագրված փաստաթղթերի լույսում։ Պետության ղեկավարների հանդիպման ընթացքում ստորագրված փաստաթղթերից մեկ համար թերեւս առանձնահատուկ նշանակություն ունեն մի քանիսը, մասնավորապես, տնտեսական միության ստեղծման, համաձայնեցված լիզինգային քաղաքականության, կոլեկտիվ անվտանգության իրականացման առաջնահերթ միջոցառումների, ԱՊՀ-ում ծառայող այլ քաղաքացիություն ունեցող զինծառայողների ծառայության հիմնական սկզբունքների վերաբերյալ եւ այլն։ Ընդ որում, առավել կարեւոր էր թերեւս տնտեսական միության ստեղծման վերաբերյալ համաձայնագիրը, որին միացավ նաեւ Թուրքմենստանը ընկերակից անդամի կարգավիճակով, իսկ Ուկրաինան այդպես էլ չստորագրեց փաստաթուղթը։ Հանդիպումից հետո կայացած մամուլի ասուլիսի ժամանակ Ռուսաստանի վարչապետ Չեռնոմիրդինը լրագրողներին հայտարարեց, թե փաստորեն առ այսօր տնտեսական միություն որպես այդպիսին չի եղել, եւ ստորագրված փաստաթուղթը, ամենայն հավանականությամբ, հնարավորություն կտա ամուր միություն ստեղծել։

ԱՊՀ ԵՐԿՐՆԵՐԸ ԳԵՐԱԴԱՍՈՒՄ ԵՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ինչ վերաբերում է կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագրի ստորագրմանը, ապա բավականին հետաքրքիր էր ոչ այնքան համաձայնագրի բուն փաստը, որքան հարցի քննարկման ընթացքը։ Բանն այն է, որ հենց այս հարցի քննարկման ընթացքում էր, երբ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիևը շատերի համար անսպասելիորեն սկսեց խոսել «հայկական ագրեսիայի» մասին դրանով իսկ շեղվելով քննարկվող նյութից եւ հայտնվելով բավականին անհարմար դրության մեջ։ Ընդ որում, հենց այս ելույթից հետո էր, որ Հայաստանի նախագահին ստիպված եղավ հանդես գալ խոսքի հայտարարությամբ, որի տեքստն անմիջապես էլ բաժանվեց պետությունների ղեկավարներին եւ լրագրողներին։

Ինչ վերաբերում է ԱՊՀ անդամ երկրների կառավարությունների ղեկավարների հանդիպմանը, ապա այդ ընթացքում ստորագրվեց 14 պայմանագիր, այդ թվում տարանցիկ կոոպերացիայի զարգացման հիմնական մեխանիզմների, համաձայնեցված հակամոնոպոլային քաղաքականության մասին եւ այլն։

Այն հետաքրքրությունը, որը ցուցաբերում էին հանդիպման մասնակիցներն ու հարյուրավոր լրագրողները նախագահներ Տեր-Պետրոսյանի եւ Ալիեւի հանդիպման նկատմամբ, վկայում էր, որ այդ խնդիրն առաջվա պես կարեւորագույններից մեկն է, բնել կոլեկտիվ ոչ պաշտոնական խոսակցություններից կարելի է հանգել այն եզրակացության, որ ԱՊՀ անդամ երկրներին իրենց խնդիրները միանգամայն բավարար են, եւ բոլորը ձանձրացել են այդ առթիվ բազմաթիվ քննարկումներից եւ այժմ հակվում են դեպի այն կարծիքը, որ հակամարտությունը պետք է կարգավորեն Հայաստանը, Ադրբեջանն ու Լեռնային Ղարաբաղը։ Այս առթիվ Հայաստանի պատվիրակության անդամներից մեկն այն կարծիքը հայտնեց, թե աշգաբադյան հանդիպումներն ընդհանրապես կարելի է գնահատել դրական, որովհետեւ վերացվեց այն անհեթեթ սառնությունը, որը հաստատվել էր Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ Կազախիայի հետ կապված հայտնի միջադեպից հետո։

Ինչեւէ։ Աշգաբադյան գագաթաժողովն ապացուցեց, որ ԱՊՀ-ի անդամները ձգտում են առաջնորդել միջպետական կապերը՝ ընտրելով առաջին հերթին տնտեսական համագործակցության վրա։ Որքանո՞վ են իրականանալի ստորագրված փաստաթղթերը՝ ցույց կտա ժամանակը։ ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Թուրքիա

«Չյուրրիյեթ», դեկտեմբերի 9։ Այն օրերին, երբ հայերի հարձակումները աննախադեպ ծավալվում էին, արտգործնախարար Հիքմեթ Չեթինը չափազանց լարված երկխոսություն ունեցավ ադրբեջանցի մի պատասխանատուի հետ։ Վերջինս պնդում էր, թե Թուրքիան անհրաժեշտ օգնությունը չցուցաբերեց չտրամադրելով զենք ու զինամթերք։ Հիքմեթ Չեթինը, որ խիստ լարված էր մամուլի նմանօրինակ քննադատություններից, զայրույթից ճաքում է եւ ադրբեջանցի պատասխանատուին երկու վճռորոշ հարց է տալիս, մի [illegible] հանդիմանելով զրուցակցին, թե [illegible] քննադատելու փոխարեն դուք ձեզ տեսեք»։ Առաջին հարցին արտգործնախարարը հետեւյալ ձեւակերպումն է տալիս. «Բողոքում եք, թե զենք չենք տրամադրել ձեզ, մինչդեռ 156 զինվորական մասնագետներ, որոնք մեր կողմից են գործուղվել, ավելի քան մեկ տարի է, ինչ ձեզ ծառայում, նստած են Բաքվում։ Ինչո՞ւ չեք օգտվում նրանց ծառայություններից։ Չէ՞ որ մենք այդ մարդկանց աշխատավարձ ենք վճարում»։

Չստանալով հարցին լիարժեք պատասխան, Չեթինը զրուցակցին երկրորդ հարցն է ուղղում. «Ես ձեզ տալիս է 262 տանկ ունենալու իրավունք։ Մինչդեռ դուք ասում եք, թե ընդամենը ունեք 160-ը։ Իսկ որտե՞ղ է մնացած 100 տանկը»։ Հարցին հետեւում է Չեթինին գնացող հետեւյալ պատասխանը. «Հայերը գրավեցին»։ Այլ կերպ ասած, ադրբեջանական 100 տանկ առգրավվել է հայերի կողմից։ Սա է Ադրբեջանի վիճակը։ Հայերը քաղաքներ են գրավում։ Ոչ դիմադրություն, ոչ էլ որեւէ զոհ։ Զավեշտական է, չէ՞։ Հայերը հետեւությամբ առգրավում են ադրբեջանցիներից տանկեր։ Միայն զարմանալ կարելի է, թե այդքան տանկ այդպիսի հեշտությամբ ո՞նց է անցնում հակառակորդի ձեռքը։ Ամենայն հավանականությամբ, անձնակազմը առանց մարտի մտնելու տանկը լքում եւ փախչում է։ Կամ էլ, թերեւս, վաշխառուսական պարզ առեւտուր է սա. տանկերը վաճառում են հակառակորդին։ Անհասկանալի է, Ադրբեջանի ղեկավարությունը, որ ի վիճակի չէ պատասխանել անգամ նմանօրինակ պարզունակ հարցերին, ինչպես է համարձակվում դիմել մեկ այլ երկրի օժանդակության։ Այս եւ նման կարգի ուրիշ հարցեր անցյալում Թուրքիայի ու Ադրբեջանի փոխհարաբերությունների սառնության պատճառ էին դառնում։ Թուրքիան օգնեց Ադրբեջանին ավելի, քան ենթադրվում էր։ Սակայն նրա օգնությունը, դժբախտաբար, չծառայեց

Սառնություն թուրք-ադրբեջանական փոխհարաբերություններում

«Ազգ»-ը հաճախակի է անդրադարձել թուրք-ադրբեջանական փոխհարաբերություններին, փորձելով տեղյակ պահել ընթերցողին դրանց ընթացքի մասին։ Մեր թերթի էջերում հայտնվել են բազմաթիվ հոդվածներ, մեկնաբանություններ, նաեւ թուրքական մամուլից արված տարբեր բնույթի թարգմանություններ։ Դրանց մեջ, ինչ խոսք, իրենց ուրույն տեղն են ունեցել «Չյուրրիյեթի» քաղաքական մեկնաբան Էրթուղրուլ Օզքյոքի հրապարակումները այն պարզ պատճառով, որ վերջինս անձնական կապերի կամ իշխանությունների շրջանում վստահություն վայելելու շնորհիվ մտերիմ է Թուրքիայի նախագահի, վարչապետի, այդ թվում նաեւ արտգործնախարարի մերձակա շրջապատում։ Թերեւս այդ հանգամանքն առանձնակի կարեւորություն է հաղորդում Օզքյոքի վերլուծություններին ու եզրակացություններին, կապված քաղաքական անցուդարձերի հետ։ Ահա «Չյուրրիյեթի» դեկտեմբերի 9-ի համարում Օզքյոքը հանդես է գալիս «Երկու վճռորոշ հարց Ադրբեջանին» խորագիրը կրող հոդվածով։ Այն հետաքրքրական է ադրբեջանական ու թուրքական կողմերի միջեւ վերջերս հաճախակի հնչող երկուստեք մեղադրանքների առումով, եւ կարծում ենք, կհետաքրքրի ընթերցողին։ Հ. Զ.

նպատակին։ Նույնիսկ ադրբեջանական հասարակական կարծիքից քաւգրեցին օգնության իրական չափերը։

Ինչ խոսք, իշխանությունից Էլչիբեյի հեռացումը սառնություն բերեց երկու երկրների փոխհարաբերություններին։ Ի վերջո, Ադրբեջանում գործերի վատթարացման պատասխանատվությունը ադրբեջանական հասարակայնության կողմից բարդվեց Թուրքիայի վրա։ Մինչդեռ քաղաքական վերջին զարգացումները գալիս են բացահայտելու այն կարեւոր դերը, որ խաղացել է Թուրքիան ինչպես Ադրբեջանի, այնպես էլ Բոսնիայի առնչությամբ։ Երբ այսօր ռուսական բանակը միայնակ չի հայտնվում Ադրբեջանի տարածքում, ապա դա մեծապես պայմանավորված է թուրքական դիվանագիտության ողջախոհ ու վճռական դիրքորոշմամբ։

Ադրբեջանի ղեկավարների ազդանշանները հիմք են տալիս ենթադրելու, որ նրանք ի վերջո սկսել են գիտակցել այդ ճշմարտությունը։ Թերեւս դրա վկայությունն է Ալիեւի մերձակա շրջապատից Թուրքիա կատարված այցը։

Թուրքիայի արտգործնախարարությունը վերջին 7 ամիսների ընթացքում ենթարկվեց անիրավացի քննադատությունների։ Ոմանք նույնիսկ Ադրբեջանում ստեղծված իրավիճակի ողջ պատասխանատվությունը Թուրքիայի վրա էին բարդում։ Կարծիք հայտնվեց, թե թուրքական դիվանագիտությունը ջախջախիչ պարտություն է կրել Բալկաններում։ Իբր փլուզվել է բոսնիական քաղաքականությունը։

Դիվանագիտական զարգացումների վերջին մեկ ամսվա ընթացքը բոլոր ճակատներում գալիս է հաստատելու, որ արտգործնախարարության հասցեին արված քննադատություններում առկա էին չափազանցություններ, եւ դրանք միանգամայն անիրավացի էին։ Թուրքական դիվանագիտությունն այսօր ԱՄՆ-ում, Եվրոպայում եւ Միջին Արեւելքում ստեղծել է քաղաքականության մի նուրբ ցանց, որի շոշափելի արդյունքներն ակնհայտ են։ Վարչապետ Թանսու Չիլլերի անձնական կապերի, նրա ստեղծած ջերմ մթնոլորտի ու հետեւողականության շնորհիվ այս քաղաքականությունն էլ ավելի ազդեցիկ է դարձել։ Դիվանագիտությունը գնահատվում է ձեռք բերված արդյունքներով, ոչ թե պահերով։ Նկատի ունենալով այս ամենը, կարող ենք համոզված ասել, որ Թուրքիայի արտգործնախարարությունը ճնշություն է բանել հաջողությամբ։ Հաջողությամբ գործում է Հիքմեթ Չեթինն ու նրա թիմը։

Արժանին պետք է հատուցել նրանց, գիտակցելով, որ աշխարհի ոչ մի շրջանում, ինչպիսին մերն է, քաղաքական միջավայրն այնքան խրթին չէ, եւ դիվանագետներից այդպիսի ակտիվություն չի պահանջվում։ Մեր արեւելյան հարեւաններն արդեն մեծ գլխացավանք են։ Ավելին, Թուրքիան իր հարեւանությամբ գործ ունի Ռուսաստանի նման մի հսկայի հետ։ Թերեւս ոչ մի աշխարհաքաղաքական նման միջավայրում իրավունք չունի նսեմացնելու արտգործնախարարության քաղաքականությունն ու դիվանագիտության ձեռք բերած արդյունքները։

Բանավեճ

Անհանգստություն ընդդեմ ադրբեջանցիների

Բաքվի ռադիոյի հաղորդման համաձայն, Վրաստանում շարունակվում են ահաբեկչական գործողությունները տեղի ադրբեջանական բնակչության դեմ։ Վերջին օրերին, ըստ Բաքվի ռադիոյի, Մառնեուլի շրջանում առեւանգվել են 36, իսկ Բոլնիսի շրջանում 27 ադրբեջանցի։ Բացի այդ, անհայտ անձանց կողմից սպանվել են ազգությամբ ադրբեջանցի 2 բնակիչ։ Նշված շրջանների բնակչության լիազոր ներկայացուցիչները վերջերս հանդիպեցին Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեին ու վճռական բողոք հայտնեցին անվտանգության իրավապահ մարմինների անգործության կապակցությամբ։ «Ազգ»

Նախիջեւանում կանխվում է մաքսանենգությունը

Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության նախարարների խորհրդի որոշմամբ արտասահման անօրինական տեղափոխման ժամանակ բռնագրավված դեղամիջոցները եւ այլ իրերը հանձնվել են հանրապետության զինվորական հիվանդանոցներին։ Ադրբեջանի մաքսային կոմիտեի մամլո ծառայությունից հայտնեցին, որ վերջին երեք ամսվա ընթացքում Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության Սադարակի եւ Ջուլֆայի մաքսատների աշխատողները կանխել են 46 հազար 475 մանաթ, 469 կգ ալյումին, 148 կգ պղինձ, 20 կգ լատուն, 5 կգ բրոնզ, տարբեր սպիրտային խմիչքներ, 300 գ թմրանյութ, դեղամիջոցներ եւ զինվորական սպառազինություն մաքսանենգորեն տեղափոխելու փորձերը։ Սնարք

Ադրբեջանում շարունակվում է բնակարանների զավթումը

Այսուհետեւ Հելսինկիի քաղաքացիական ասամբլեան մարդու իրավունքների պաշտպանությամբ կզբաղվի նաեւ Ադրբեջանի հարավային շրջաններում։ Օրերս այն ներկայացուցչություն բացեց Լենքորանում։ «Այսօր առավել սուր է փախստականների կողմից «ռուսական բնակարանների» զավթման խնդիրը», հայտարարեց Հելսինկյան ասամբլեայի Ադրբեջանի ազգային հանձնաժողովի նախագահ Արզու Աբդուլաեւան։ Մասնավորապես Բաքվի Սուրախանի շրջանում դեռեւս գործում է քաղաքապետի այն որոշումը, համաձայն որի օտար բնակարաններ գրաված փախստականները տեղափոխվում են միայն նրանց ազատ բնակմակերես տրամադրելու դեպքում, որով պետք է զբաղվեն գրավված բնակարանի տերերը կամ շրջանային գործադիր իշխանությունը։ ՆՏ

Մուհամեդ Գուլշարը բուժում է շաքարախտը

Ադրբեջանցի գիտնական Մուհամեդ Գուլշարիի մեթոդները թույլ են տալիս շաքարախտը բուժել 4 ամսում։ Ինչպես Խաբար սերվիսի թղթակցին հայտնեց Գուլշարին, բուժման մեթոդիկան եւ դեղամիջոցը հայտնագործվել ու ստուգվել են դեռ 1982 թ. եւ արտոնագրային հետազոտությունների հիման վրա դրական արձագանք գտել ԱՄՆ-ում, ինչպես նաեւ գերմանական «Բայեր» դեղագործական ֆիրմայի եւ Դյուսելդորֆի շաքարախտի կենտրոնի կողմից։ Գուլշարին ընդգծեց, որ իր մեթոդով կատարվող բուժումը որեւէ կողմնակի ազդեցություն չի գործում օրգանիզմի վրա։ Այն նյութը, որով ինքը բուժում է շաքարախտը, մշակվում է յուրաքանչյուր օրգանիզմում, իսկ դրա բացակայությունը հենց հանգեցնում է այդ հիվանդությանը։ Մինչեւ օրս բժշկության մեջ կիրառվող ինսուլինը միայն վնասում է հիվանդին։ ՆՏ

Ոսկու գործարան Բաքվում

Ադրբեջանի կառավարությունը նախատեսում է հաջորդ տարի ռուսաստանյան «Գեոսոդ» գիտարտադրական կենտրոնի հետ համատեղ Բաքվում սկսել ոսկու վերամշակման գործարանի շինարարությունը։ Գործարանը կարտադրի բարձր տեսակի ոսկի եւ արծաթ։ Սնարք

digitised by A.R.A.R.@

Կենսակ

Ինչպես գոյատեւել ցածր աշխատավարձով

Երբ հանրապետության արտադրական ձեռնարկություններից շատերը ի հետեւանք էրգաշրջափակման կարողանում են ի րենց հզորությունների նույնիսկ կեսը գործարկել, ապա հացահատիկային կաթի գործարանն աշխատում է անցած տարիների հզորության 70 տոկոսի չափով ինչպես տեղեկացանք փոխտնօրեն Գեւորգի Սողոմոնյանից: Այն արտադրում է կաթ, մածուն, թթվասեր եւ առեւտրական օբյեկտներ է առաքում հաստատագրված գներով, որոնք, ցավոք, չեն պահպանվում մեր խանութներում: Կաթը 223 ռով առաքվում է խանութ, 245 ռով վաճառվում, մածունը 245 ռով առաքվում է, 270 ռով վաճառվում, թթվասերի 200 գը դուրս է գալիս կաթնամթերքի գործարանից, 368 ռով, իսկ խանութում իրացվում է 442 ռով:

Մինչեւ հանրապետության գյուղատնտեսության ոլորտում տեղի ունեցած սեփականաշնորհումը գործարանի համար հումք էր ծառայում անսահման կաթը, իսկ այսօր՝ կաթի փոշին, որը շատ թիչ է ներմուծվում ձեռնարկություն: Պատճառը տարադրամային պաշարների բացակայությունն է, որով ձեռք է բերվում հումքը:

Ամեն օր գործարանը տալիս է 20 տ արտադրանք, որն առաքվում է Սյունիքի կյանքի, խորհրդային շրջանների բոլոր առեւտրական կազմակերպություններում եւ քաղաքի բոլոր մանկական հիվանդանոցներում: Մնացած արտադրանքը փոխանակվում է Ուկրաինայի Հանրապետության հետ՝ փոխարենը ներմուծելով կոնյակ եւ ալյումինե փայլաթիթեղ:

Ներկայումս գործարանում աշխատողների միջին աշխատավարձը կազմում է 7300-20000 ռ., աշխատավարձը վճարվում է միայն խորհրդային ռուբլով:

Ամանորի նախօրյակին գործարանի տնօրինությունն աշխատողներին կրկնակի աշխատավարձից բացի խոստացել է նաեւ որոշ սննդամթերք (5 կոնյակ, 5 կգ ալ, 2 կգ թթվասեր, 2 կգ կարագ): Այսպես է փոխհատուցվում ցածր աշխատավարձը, որի պայմաններում կարողանում են գոյատեւել գործարանի 178 քանակոր ծառայողները:

ՆՈՒՆԵ ԴԱՐԲԻՆՅԱՆ

Ճանապարհներ

Դժվար է գերագնահատել ճանապարհների կարեւորությունը պատերազմական իրավիճակում ու շրջափակման մեջ հայտնված երկրի համար: Ճանապարհների զարգացած ու կատարելագործված ցանցի առկայությունը բազում հիմնահարցեր է վճռում:

Ինչպիսի՞ն է այսօր հանրապետության, հատկապես սահմանամերձ շրջանների ավտոճանապարհների վիճակը, ի՞նչ հեռանկարներ, ծրագրեր կան ցանցի զարգացման եւ կատարելագործման համար:

«Հանրապետության ավտոճանապարհների ցանցի շուրջ 97 տոկոսն ունի ամուր ծածկույթ, որից 78 տոկոսը՝ կատարելագործված (ասֆալտբետոն, սեւ խիճ, սեւ կոպիճ): Հանրապետության տարածքի յուրաքանչյուր 1000 քառ. կմ մակերեսին ընկնում է 259 կմ ամուր ծածկով եւ 202 կմ կատարելագործված ծածկով ճանապարհ: Այս առումով Հայաստանը ԱՊՀ անդամ պետությունների թվում զբաղեցնում է առաջատար տեղերից մեկը», ասաց ՀՀ տրանսպորտի եւ հաղորդակցության նախարարության «Հայավտոճան» հանրապետական արտադրական միավորման ճանապարհների շահագործման բաժնի պետ Ռոդիկ Արզաքեկյանը:

Ընդգծենք, որ ավտոճանապարհների ցանցի այսպիսի զարգացածությունը ամենից առաջ պայմանավորված է հանրապետության աշխարհագրական դիրքով:

Այսօր մեր ներքին քնռնատրանսփոխադրումների շուրջ 90 տոկոսն իրականացվում է ավտոմոբիլային տրանսպորտով, քանի որ հանրապետությունը չունի գետային ու ծովային ուղիներ, բարդ ու դժվարին լեռնային ռելիեֆի պատճառով հնարավոր չէ զարգացնել երկաթուղային ցանցը: Ընդսմին ավտոճանապարհների կարեւորությունը շատ է զգացվում մանավանդ մեր օրերում, երբ Հայաստանը հայտնվել է նոր տնտեսական ու քաղաքական հարաբերությունների ոլորտում, երբ աղետն անհրաժեշտ է համագործակցել հարեւան պետությունների հետ, վարել ինչպես արտաքին, այնպես էլ ներքին նոր տնտեսական քաղաքականություն:

«Հայավտոճան» հանրապետական արտադրական միավորումը ավտոճանապարհների կառուցման լայն ծրագրեր ունի: Խոսքը, առաջին հերթին, սահմանամերձ շրջաններին է վերաբերում: Ինչպես տեղեկացանք, այդ նոր ծրագրերն արդեն մշակված ու ներկայացված են: Այսպես, «Սյունիքի երկրատարածքի ավտոմոբիլային ճանապարհների զարգացման» ծրագրով նախատեսված է կառուցել 132 կմ նոր ճանապարհ, կամրջային անցում Արաքս գետի վրա, վերակառուցել 130 կմ հին ճանապարհներ: Ծրագրում ընդգրկված է տնտեսական շատ մեծ կարեւորություն ունեցող Տաթեւ-Կապան 43 կմ երկարությամբ ճանապարհի վերակառուցումը, ինչպես նաեւ Շվանիձորից դեպի Նյուվադի (Մեղրու շրջան) տանող ճանապարհը, Կապանից, Ճակատեն տանող ճանապարհը, որով ապահովվում է Կապանի շրջանի Ճակի ենթաշրջանի 6 բնակավայրերի կապը շրջկենտրոնի հետ:

Ներկայումս արագ թափով առաջ են տարվում Իջեւան-Բերդ ավտոճանապարհի վերակառուցման աշխատանքները: Այդ ճանապարհը շատ կարեւոր է Տավուշի շրջանի համար, քանի որ Բերդ-Այգեպար-Պառավաքար-Իջեւան ճանապարհը փաստորեն չի գործում, այն անմիջապես հարում է Ադրբեջանի սահմանին: Իսկ Թումանյանի շրջանում ներկայումս կառուցվող Ալավերդի-Ջիլիզա 22 կմ նոր ճանապարհի շինարարության ավարտից հետո Վրաստանում ապրող մեր հայրենակիցների համար բարենպաստ պայմաններ կստեղծվեն հաղորդակցություն Հայաստանի հետ:

Պետք է նշել, որ առկա են լուրջ խոչընդոտներ, որոնց հետ բախվում են մեր ճանապարհները: Բավական է ասել, որ բիտումի ներկրման անհնարինության պայմաններում հանրապետության ասֆալտբետոնի գործարաններն աշխատում են իրենց կարողությունների շուրջ 10 տոկոսի չափով: Բացի այդ, վառելանյութի, պահեստամասերի խիստ պակաս է զգացվում: Շատ սահմանափակ են նաեւ ֆինանսական միջոցները: Այս ամենի հետեւանքով խափանումներ են առաջանում, դանդաղում է սկսած գործը: Եվ սա լրջորեն մտահոգում է ճանապարհաշինարարներին:

Սակայն, ինչ էլ լինի, մեկը մի քանի քայլ զիջանելով՝ ճանապարհները երկրի երակներն են եւ պետք է անընդհատ գործեն:

ՍԵՐԺ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

ԵՐԿՐԻ ԵՐԱԿՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԳՈՐԾԵՆ

Երեկ, դեկտեմբերի 27-ին, կայացավ Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցչական ժողով՝ նվիրված Հայաստանում ստեղծված սոցիալական, քաղաքական եւ բարոյահոգեբանական ճգնաժամային ներկա իրավիճակին: Ժողովը, քննարկելով հանրապետությունում ստեղծված սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական եւ բարոյական աղետալի իրավիճակը, նշեց, որ այդ ամենը հետեւանք է Հայաստանում ստեղծված խորը քաղաքական ճգնաժամի, որը պահանջում է քաղաքականորեն արմատական լուծումներ: Քննարկման ընթացքում կատարված առաջարկությունների իրականացմանը նպաստող միջոցառումների մշակման նպատակով ժողովը ընտրեց մշտական գործող հանձնարարող խումբ՝ օժտելով համապատասխան լիազորություններով:

Կենցաղ

Ի՞նչ արժե օգոստոսի ծխախոտը

Կտրոններով երբեմն տրվող ծխախոտն ու սննդամթերքը Գյումրիում սովորաբար բախվելով ուշ են ստացվում: Եւ ի տարբերություն, օրինակ, մայրաքաղաքի, որի խանութներում դրանք մեծ մասամբ ապաշ ցուցադրված են լինում, եւ համախորդները հնարավորություն են ունենում հանգիստ պայմաններում գնելու իրենց հասանելիքը, այստեղ բաշխման վայրերի կազմակերպման պատճառով մեկ այս, մեկ այն խանութի առջեւ ահավոր հերթեր են գոյանում, եւ գրեթե հար ու քրտնված մարդիկ շատ դեպքերում ստիպված են լինում օրեր անց կանգնել այդ մաշող ու նվաստացուցիչ հերթերում, այն էլ՝ երբեմն անարդյունք:

Այն բանից հետո, երբ անցած ամիսներին էլ քաղաքի բոլոր վերավաճառողները լիովի ապահովվեցին հայրենական ծխախոտի բոլոր ասիա տեսակներով՝ դրանք վաճառելով տուփը 20-30 դրամով, գյումրեցի ծխողներին դեկտեմբերի կեսերից վերջապես հնարավորություն տրվեց գնելու օգոստոս ամսվա կտրոններով «պետական» ծխախոտը: Բայց արի ու տես, որ այստեղ էլ նրանք խաբված դուրս եկան: Երբ «Կոսմոսն» ու «Արինբերդը» օգոստոսին՝ կտրոններով նախատեսված ակնին արժեին կար ծեն 60 ռուբլի, իսկ նոյեմբերի կեսերին Երեւանի խանութներից դրանք կարելի էր գնել 80 ռուբլով, ապա Գյումրիի խանութներում դրանք վաճառվի հանվեցին տուփը 2-2,5 դրամով, այսինքն 400-500 ռուբլով: Պարզ չէ՝ երբ եւ ում կողմից են սահմանվել այս գները, բայց փաստորեն նախարարություն գործարանխաղողների ջրայի լքելու որ օգնկի բերացման եւ ուսացման համար վճարել ստիպեցին դրանից տասնապատիկ առավելին: Ի՞նչ տրամաբանություն կա այստեղ, եւ ո՞վ պետք է դրա համար հաշիվ պահանջի, ումի՞ց:

Կամ, օրինակ, ինչո՞ւ է այստեղ անձի հաշվով տրվել 3 տուփ լուցկու կտրոն, այն դեպքում, երբ ամբողջ հանրապետությունում տրվելու է 5-ական տուփ: Թե՞ Գյումրիի բնակչությունն արդեն քաղաքային բնակչություն չի համարվում: Շատ կցանկանայինք, որ որեւէ պաշտոնատար անձ թերթի միջոցով կոնկրետ պատասխաններ տար այս հարցերին:

ԳԵՂԱՄ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Գներ

Իրադրությունը Երեւանի տարադրամի եւ սպառողական շուկաներում փոխվում է...

Ապրանքների գները		Նախորդ շաբաթվա նկատմամբ
հավ (1 կգ)	300	- 20
ձու (30 հատ)	380	- 120
կարագ (1 կգ)	250	- 100
ծուխ (1 հատ)	20	- 5
սուրճ (1 կգ)	500	- 200
խոզի միս (1 կգ)	250	- 70
տավարի		
միս (1 կգ)	150	0
օղի	110	- 10
պանիր (1 կգ)	300	- 100
կարտոֆիլ (1կգ)	15	- 5
բենզին (20 լ)	1500-1600	- 300

Տարադրամի կուրսը Երեւանում

1 ամ. դոլար	1220-1250 ռուս. ռուբլի
1 ամ. դոլար	80-72 դրամ
ն. ռուբլի	18-17 դրամ

Ի՞նչ է կատարվում Երեւանի տարադրամի եւ սպառողական շուկայում: Ինչո՞ւ եւ ինչպե՞ս ավելացավ կատարվող արժեզրկումը, որի արտահայտությունն սկզբունքում էինք ամեն օր տեսնել գների տեղում 1-2 ռոտա պոպ միայն զույգից, այժմ հեշտությամբ ընկնում ենք սկսվող: Դոլարը 90-ի դրամի եւ նրա մակարդակներում շատ քիչ պտտվելուց հետո անկում ապրեց 20 կետով եւ հիմա վաճառքի առավելագույն գինը տարադրամի փոխանակման կետերում չի անցնում 73-ից (գնման գինը՝ 68), մինչդեռ «սեւ» շուկան դոլար առաջարկում է նաեւ 65 դրամով: Հայկական դրամի կայունացման եւ ամնի միտումը դրսեւորվեց նաեւ ռուսական ռուբլու նկատմամբ. 1 դրամը 13 ռ. ռուբլուց անեց 16-17-ի:

Հատկանշական է, որ ֆինանսական շուկայի նման փոփոխությունը չէր կարող ազդեցություն չունենալ ապրանքային շուկայի վրա: Այստեղ, բացի այն, որ ներկայումս ապրանքների պակաս չի զգացվում, ակնհայտորեն դիտվում են գների կայունացման ավելին անկման միտումներ: Սա, մեր, նախատոնական առեւտրի գնային «անակնկալներից» վարժված սպառողներից շատերի համար մնում է այդպես էլ չհասկացված հանելուկ: Հարցականներ են առաջանում նաեւ բենզինի, ավելի ստույգ դրա գնի հասցեին:

Իմնիրաշխիքյան ամեն ինչի հիմնում պետք է տեսնել օտարերկրյա նկատմամբ դրամի կայունացման հանգամանքը: Ու թեեւ մեր որոշ ֆինանսիստներ, բանկային գործի գիտակներ մոտ օրերս, բարձրացված աշխատավարձերի շուկա ներթափանցման վերաբերյալ կանխատեսում են գների թափ ու տարադրամի կուրսի բարձրացում (որը զարկ չէ հիմքից), այնուամենայնիվ փորձենք պարզել, թե ինչո՞վ էր պայմանավորված, թող որ առժամայա, կայունացման միտումը այս կայունացումը:

Նախեւառաջ, իհարկե, նշենք տարադրամի «լողացող» կուրսին անցնելու հանգամանքը, որն արտացոլում է շուկայում տիրող իրավիճակը, բայց է ստուգման ենթարկված փոխանակման կետերի միջոցով արդեն էական մասնակցություն գտնվելով տարադրամի շուկայական գնի ձեւավորման գործում, ազդել դրա վրա իր վալյուտային պաշարներով:

Իհարկե, չի բացառված այնպես կոչված «տարադրամային ինտերվենցիան» ՀՀ Կենտրոնական բանկի կողմից:

Ձեռնտու է մի հանգամանք, որը, որպես կանոն, միշտ ուշադրությունից դուրս է մնում: Ո ցանկացած դրամի որոշ պոլյար կամ ինքն բանկը է առժեքների:

Այսպես, որ հին շուկայական է ժամանակավոր ֆինանսական շուկաների ֆինանսական տարադրամ (ինչպես ապրանքների ներկրումը, այնպես էլ արտասահմանից ստացվող անհնաժեշտ բնույթի փաստաթղթերը), առանց որի հայկական դրամի գերարժեզրկման եւ հեղինակազրկման պայմաններում չէին կարող գոյատեւել տարադրամ ստացող հնարավորություն ունեցողներից շատերը:

Սակայն մյուս կողմից, տնտեսության մի շարք էլ կա (որոնց հետ համաձայն է սոցեւիշս հեղինակը), որ տարադրամի եւ ապրանքային շուկաներում ստեղծված իրավիճակը նկատվում են զգուշավոր, պատճառաբանելով կտրուկ անկման հետ: Այսինքն, տարանք ներկրվել էին վաղօրոք եւ դրվել նախատոնական շահավետ առեւտր կազմակերպելու համար: Սակայն այն զանգվածը, որը հիմնական սպառողն էր այդ շուկայի, ողջույնի ունենալու միջամտում է հայտնվել, արին նրան ավագրեց, ինչպես դրամի արժեզրկումը հատ գերարժեզրկումը (բաց փորձարկելուն), այնպես էլ ռուսկան խնդրահարույց հովվալական աշխատանքի պայմաններում աշխատավարձերը, թոշակների ու նպաստների ուշացումը, որը բազմաթիվ «պատրաստի» բացառություններ ունի, սկսած բանկային համակարգի անկատարությունից, վերջացրած կանխիկի դրամի (հինգ դրամի, մեկ ու հին ռուբլու) պակասով: Իսկ այն մասին, թե որեւէ մեկը, երբեւիցե կփոխհատուցի այդ ուշացումների արդյունքում նույն թոշակառուների կրած կորուստները, գոնե հուշ մը հիշտ չէ: Ուր ճնշում ու կրճատում առնվազ ամեն երկրում իդեալ լինել ու մեր պայմանական, ինչպես նաեւ այդ նույն սահակաւ ապահովվածի Ամանորի սեղանի կամ զավակների պարտականությունը:

ՍԱՐԳԻՍ ԲՈՅԱՅԱՆ

Ավտոբուսային կապ միայն 11 շրջանների հետ

Տրանսպորտի եւ հաղորդակցության նախարարությունը հայտնում է, որ Երեւանի եւ հանրապետության շրջանների միջեւ ավտոբուսային կապը, վառելիքի պակասի պատճառով, կարգավորված չի աշխատում:

Դեկտեմբերի 25-ից երթեւեկությունը իրականացվել է տասնմեկ ուղղությամբ, որոնց արժեքները տրված են դրամով.

Բերդ	325
Գյումրի	175
Վանաձոր	175
Ախալքալաք	350
Գորիս	400
Ստեփանակերտ	625
Նիկոլսկինոա	325
Ստեփանավան	200
Սիսիան	350
Սիսավաքա	475
Ճամբարակ	200

Մինչեւ դեկտեմբերի 30-ը, ինչպես նախատեսվում է, ուղեւորների փոխադրման վարչության պետ միայն Վարդանյանը, հանրապետության շրջանների հետ կապը կիրականացվի միայն նշված ուղղություններով:

Ա. Ա.

Մեկնարկը ճանապարհորդություն

Փարիզի արվարձաններից մեկում, պարտեզի մեջ ոստիկանությունը հայտնաբերել է մի դիակ: Հետաքննությունն արդյունքում պարզվել է, որ դիակը եղել է ռուս մի ճամփորդ, որ ան զարդուղը չունենալով փորձել է Ռուսաստան հասնել օդանավի բեռնախցի ժամանելով տեղավորվելով: Նա օդանավի վայրէջքի պատրաստվելիս բացել էր անիվները, դժբախտ ճանապարհորդը ընկել էր ներքեւ: Հետաքննողները այն կարծիքին են, որ այդ մարդը դեռ պետք է օդանավի մեջ մահացած լիներ, քանի որ բեռների բաժանմունքում ջերմությունը պետք է լիներ 65 աստիճան:

Գ. Ա.

digitised by A.R.A.R.@

Աշոտ Նավասարդյան. «ՄԵՆՔ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ՄԵՋ ԱՌԱՋԻՆՆ ԵՆՔ»

Կուսակցությունը հռչակվել է 1990 թ.՝ Անկախության բանակ ռազմաքաղաքական կազմակերպության անդամների նախաձեռնությամբ եւ հենվում է դեռեւս 60-ականներին ստեղծված Ազգային Միացյալ Կուսակցության գաղափարներին: Կողմնակից է անկախ պետականության ստեղծմանը Հայաստանի ամբողջ պատմական տարածքում (ազատ, անկախ, միացյալ Հայաստան): Պայքարում է ԽՍՀՄ գաղութարարության դեմ: Փորձում է արտաքին ազդեցություններից պաշտպանել Հայաստանը: Կողմնակից է տնտեսական ինքնուրույնության, ազատ շուկայական հարաբերությունների տնտեսակարգին: Ազգայնական կուսակցություն է: Փորձում է նպաստել ազգային արժեքների պահպանմանն ու վերածննդին: Գտնում է, որ այսօր Հայաստանում պատերազմ է, եւ պետությունը պարտավոր է պատերազմին հասուն մեխանիզմներով կենտրոնացնել իր գործունեությունը: Կուսակցությունն ունի մոտ 2 հազար անդամ, 1 պատգամավոր Գերագույն եւ 2՝ քաղաքային խորհրդում: Երեւանի եւ հանրապետության տարբեր շրջաններում ունի իր կազմակերպությունները: Աշոտ Նավասարդյանը կուսակցության ընդհանուր ժողովի ժամանակ ընտրված նախագահ է: Հրատարակում է «Հանրապետական» թերթը: Գործում է վեցյակի կազմում՝ «Քաղաքացիական համաձայնության սահմանադրական խորհրդում»: Առհասարակ կողմնակից է խորհրդարանական կառավարման, թեեւ չի մերժում Հայաստանի նախագահի գոյությունը՝ մերժելով նրա լիազորությունների ընդարձակությունը, պաշտպանում է ՀՀ սահմանադրության ընդունումը Սահմանադիր ժողովի միջոցով: Արտասահմանում կառույցներ չունի:

— Քաղաքական մեկնաբան Տիգրան Հայրապետյանի՝ մեր թերթում տպագրված հոդվածում արծարծվում է այն միտքը, թե Հայաստանում գտնվող մի քանի կուսակցություն հայտնվել են այնպիսի վիճակում, որ ստիպված են չհրաժարվել դրսից եկող ֆինանսական աջակցությունից: Դուք գտնում եք, որ թյուրիմացաբա՞ր եք հայտնվել այդ շարքում:

— Այո: Մենք ոչ միայն «դրսից չենք ֆինանսավորվում», այլեւ գիտենք, որ այդտեղից նաեւ ուրիշ պարտավորություններ են առաջանում: Ավելին, մենք մերժում ենք նման կապեր հաստատելու որեւէ առաջարկ, որոնցից բազմիցս եղել են: Չնայած դա կարող է նաեւ որպես քաղաքական երեւույթ դիտվել, բայց մենք ապավինում ենք միմիայն ազգային ներուժին եւ չենք տեսնում արտասահմանում այն ուժը, որն անշահախնդիր կերպով կարող է դրամական աջակցություն ցույց տալ մեր կուսակցությանը: Ռուսաստանը մեր «թրի տակ է», բայց որեւէ փորձ չարեցինք ազգայնականների հետ կապեր հաստատելու համար, չնայած ինձ ունենք բազմաթիվ ռուս ազգայնական ընկերներ:

Ի դեպ, հոդվածում Հանրապետականը նաեւ գրոյանի կուսակցությունների շարքում էր:

— Դուք բացառակա՞ն իմաստ եք տեսնում այդ թվարկման մեջ:

— Համոզված եմ: Կարելի է եւ որպես տերմին ընկալել:

— Ուժեղ քաղաքական առաջնորդի եւ համեմատաբար փոքր կուսակցության մասին է խոսքը, ինչպես ԳՖՀ-ում Գենշերի կուսակցությունն էր:

— Ավելի ճիշտ, ոչ թե ուժեղ քաղաքական առաջնորդ, այլ ճանաչված: Մեր կուսակցության անդամների մեծ մասն ուժեղ անհատ է: Պարզապես այնպես ստացվեց, որ 90 թ. մայիսյան ընտրությունների ժամանակ կուսակցությունից միայն ես ընտրվեցի ԳԽ պատգամավոր:

— Այսինքն, Ձեր ճանաչված լինելը բացատրում եք ԳԽ պատգամավոր լինելով:

— Ոչ միայն: Պարզ է, որ քաղկալանավորի անցյալ ունենալն էլ ինչ-որ չափով ճանաչում բերեց:

— Մոռացված արժեքների վերածննդի հարցում մեծ տե՞ղ եք հատկացնում հեթանոսական մշակույթին:

— Մշակույթի, այդ թվում եւ հոգեւոր արժեքների հեթանոսական, ավելի ճիշտ՝ մինչքրիստոնեական շրջանն անդառնալիորեն անցյալին է հանձնված: Ասացվում է, որ մեր պատմությունն սկսվում է քրիստոնեության ընդունումից: Չի կարելի ասել, որ որպես էթնիկական ամբողջություն մեր գիտակցությունը միայն հեթանոսական կամ միայն քրիստոնեական պատկերացումների վրա է հիմնված. մենք փորձում ենք սա իր ընդհանրության մեջ տեսնել: Չնայած, քրիստոնեության ընդունումից հետո հայերը նաեւ խնդիրներ են ունեցել. չէ՞ որ մենք մեր աստվածներն ունեինք:

— Չե՞ք բացառում օտար դիցարաններից դրանց ներմուծումը:

— Դժվար է ասել, ներմուծե՞լ ենք, թե՞ հակառակը: Համենայն դեպս, այն ժամանակներում ստեղծված արժեքներն ավելի էին նպաստում մեր ազգային ինքնուրույնության զարգացմանը:

— Քրիստոնեությունն էլ, կարելի է ասել, որ տեղայնացվեց, ազգայնացվեց ու ազգային արժեքներ տվեց:

— Այդ դեպքում պետք է ճշտել, թե ինչ է նշանակում ազգայնանել: Մի կողմից համամարդկային արժեքներ ներմուծվեցին, մյուս կողմից... Օրինակ, երբ լեհերը քրիստոնեության օգնությամբ կարողանում էին մարտնչել ռուսի դեմ, որպես գոյատեւող ժողովուրդ չկորցնել դեմքը, ապա մեր միակողմանի մեկնաբանությունները հանգեցրին այդ կրոնի ոչ լավագույն կողմերի ընդունմանը:

Մեր խնդիրները կրոնական չեն, մենք ձգտում ենք ազգային ոգու, ազգի ամբողջականացման հաստատմանը, անհատի ինքնության (ազգային եւ համամարդկային) վերադարձին:

Ներկայումս առկա է ազգային արժեքների էրոզիա, ազգային ինքնամխում: Պետք է վերջապես ապավինել մեր գենետիկական հնարավորություններին:

Մեր այսօրվա խորհրդարանը ձգտում է մեր ազգային ինքնուրույնությունը, մեր օրենքները համապատասխանեցնել միջազգային ստանդարտներին եւ ոչ թե հակառակը: Բարիկադի այն կողմում համահարթեցման, ազգայինի ուծացման միտումն է, որի դեպքում ուղղակի դառնում ենք մոլորակի բնակիչ, վարչական տարածք, որի վրա հետեւանում է այդ գործընթացը: Բարիկադի այս կողմում էլ մենք ենք. մեզ համար անկախ պետականության ստեղծումը անհրաժեշտ միջավայր է՝ տնտեսական, ռազմական, ամենակարեւորը՝ մշակութային, պաշտպանողական բաղադրիչով, որն իր մեջ լավագույն պայմաններն է ստեղծում ազգային եսի կայացման եւ այն ուրիշներին պարտադրելու համար (պարտադրանքը ռազմական չէ, իհարկե, այլ լավագույնի ընդունման անխուսափելիությամբ):

Էթնիկական կռիվը շարունակվում է. էթնոսները ձգտում են իրենց արժեքները տարածել մյուս էթնոսների վրա:

Մենք դեմ ենք ամերիկյան արժեքների տարածմանը: Եվ երբ կան Հայաստանում այլ ազգայնական կուսակցություններ, ապա մենք նրանց մեջ առաջինն ենք:

— Իսկ ինչու՞ եք թույլ ընդդիմություն:

— Դա կախված է նրանից, թե քանի պատգամավոր ունի կուսակցությունը խորհրդարանում: Ընդամենը:

Մեր կուսակցության շարքերն անցնելու համար դեռ 90 թ-ից առաջ էին դիմում հինգ պատգամավորներից. դժվար չէր նրանով պատգամավորներ ներգրավել եւ տեղ ստեղծել, մանավանդ որ խորհրդարանի կազմավորումից հետո միայն խմբակցություն ստեղծելու փաստը դրա լայն հնարավորությունը տալիս էր, բայց կուսակցությունը հիմնարկ չէ, որտեղ ընդգրկվում են ըստ ժամանակավոր հետաքրքրությունների, կուսակցությունը համախոհների, գաղափարակիցների միավորում է...

Ի դեպ, 1990 թ. մայիսյան ընտրությունների ժամանակ մեր կուսակցությունից պատգամավորության մոտ 15 թեկնածուները տարբեր ընտրատարածքներում 40 տոկոս ձայն էին հավաքել, նշանակում է, որ «գրոյանի» անվանված Հայաստանի Հանրապետական կուսակցությունը 1990-ին 40 տոկոս ռեյտինգ ունէր:

— Ձեր կուսակցությունը երբեւէ կգա՞ իշխանության:

— Նայած, թե ինչ եք հասկանում իշխանության գալ ասելով: Եթե դա մեծամասնություն է խորհրդարանում, կարծում եմ, հազիվ թե 20 տարուց շուտ լինի:

Իսկ եթե իշխանության գալ նշանակում է հաջորդ ընտրություններին խորհրդարանական կուսակցություն դառնալ, իհարկե, հույս ունենք, որ այդ 5 տոկոսը կհաղթահարենք:

— Իսկ իշխանության գալուց հետո երաշխիքներ ունե՞ք, որ երկիրը ճգնաժամից կհանեք:

— Կարծում եմ, այո:

— Լիբերալ-դեմոկրատ Ժիրինովսկին, որպես ազգայնական գաղափարների հարազատություն ունի Ձեր դավանածին, ինչպե՞ս եք գնահատում նրա ընտրական հաղթանակը Ռուսաստանում:

— Միշտ չէ, որ հզոր պետության ազգայնականությունը հարազատ է թույլ պետության ազգայնականությանը: Դրանք հակադիր երեւույթներ են: Նրանք միտում ունի վերանվաճել այն պետությունները, որոնք «կորցրեց»: Իսկ մենք հակառակը: Չնայած ինչ-ինչ գծեր կարող են հարազատ, ավելի ճիշտ՝ նման լինել:

Հարցազրույցը վարեց
ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ

Լողալ պետք է սովորել ծովն ընկնելուց առաջ

Մարդկությունն իր զարգացման պատմության ընթացքում անցել է տարբեր ժամանակաշրջաններ: Եղել է քարե դար՝ քարից պատրաստված աշխատանքային գործիքներով, պղնձի դար՝ պղնձից պատրաստված իրերով եւ աշխատանքային գործիքներով, ատոմի դար, երբ հնարավոր դարձավ ատոմային էներգիայի օգտագործումը եւ այլն: Չնայած այս տարաբաժանումը պայմանական է, այնուամենայնիվ, մեր ապրած ժամանակաշրջանն իրավամբ կարելի է անվանել տեղեկատվության դար: Իրոք, մեր դարաշրջանում տեղեկատվությունը դարձել է ամենամեծ հարստությունը: Ավելին՝ լրատվությունն իրական իշխանություն է: Եւ դժվար է համաձայնել նրանց հետ, ովքեր ասում են, թե մենք խեղդվում ենք տեղեկատվության առատությունից: Ընդհակառակը՝ գտնում եմ, որ Հայաստանում տեղեկատվության սով է, հատկապես էկոնոմիկայում:

Այս միտքը պարզաբանելու համար խոսենք մարկետինգի մասին: Վերջին մի քանի տարիների ընթացքում շատ է խոսվում մարկետինգի մասին, եւ այն դարձել է նորաձեւ բառ: Սակայն մարկետինգը լոկ գեղեցիկ տերմին չէ: Այն բավականին լուրջ գիտություն է: Չխորանալով այդ գիտության մանրամասների մեջ, ասենք, որ ընդհանուր առմամբ մարկետինգը որեւէ ապրանքի շուկայի ուսումնասիրումն է, կազմակերպումը եւ զարգացումը: Մարկետինգը որպես գիտություն ունի ուսումնասիրության տարբեր ձեւեր եւ մեթոդներ եւ որեւէ ձեւի ընտրությունը կախված է շատ գործոններից եւ կոնկրետ պայմաններից: Բերենք մի քանի պարզ օրինակներ, թե ինչպես է մարկետինգը ուսումնասիրում շուկան: Օրինակի համար ուսումնասիրվում է ազգաբնակչության տարիքային կազմը, որովհետեւ ընդհանրապես շատ ապրանքներ, որոնք մեծ պահանջարկ ունեն երիտասարդության շրջանում, անհետաքրքիր են տարեց մարդկանց համար: Ուսումնասիրվում է բնակչության կազմը ըստ տարեկան միջին եկամտի: Այսպես, երբ $ 10000-ից ավելի տարեկան եկամուտ ունեցող խումբը շատ փոքր է, ապա անիմաստ կլինի կազմակերպել $ 15000 արժողությամբ ավտոմեքենաների վաճառք: Անգամ ուսումնասիրվում է բնակչության կազմը ըստ դավանանքի, որովհետեւ մի շրջանում, որտեղ շատ մեծ է մահմեդականների թիվը, անիմաստ կլինի կազմակերպել խոզի մսի եւ խոզի մսից պատրաստված մթերքների վաճառք:

Բացի այս ուսումնասիրություններից, ուսումնասիրվում է նաեւ տվյալ ապրանքով շուկայի հագեցվածության աստիճանը, բոլոր հնարավոր մրցակիցները եւ նրանց արտադրական պոտենցիալը: Այս բոլորը կարող են պարզ եւ միամիտ բաներ թվալ եւ ինչ-որ չափով հիշեցնել անցած-գնացած պետպլանը:

Բայց դա այդպես չէ: Շնորհիվ այս բոլոր պարզ բաներից ստացված տեղեկատվության մշակման կազմվում է որեւէ ապրանքի շուկայի պատկերը: Բնականաբար Հայաստանում կատարվում են նմանատիպ ուսումնասիրություններ, բայց Հայաստանի եւ համաշխարհային շուկայի մասին պատկերացում կազմելու համար եղած տեղեկատվությունը չնչին է: Իմ կարծիքով, չափազանց օգտակար կլինի Հայաստանում ստեղծել մարկետինգի կենտրոն, որը կունենա հետեւյալ հիմնական գործառույթները.

1. Հայաստանի եւ համաշխարհային շուկայի ուսումնասիրում:
2. Ստացված տեղեկատվության մշակում:
3. Տեղեկատվական պարբերականների, ինչպես նաեւ կատալոգների հրատարակում եւ այլն:
4. Շահագրգռված անձանց եւ ձեռնարկությունների տրամադրում Հայաստանի եւ համաշխարհային շուկայի վերաբերյալ տեղեկատվությամբ:

Այդպիսի կենտրոնի մշակած տեղեկատվությունը հնարավորություն կընձեռի պատասխանելու շատ տնտեսագիտական հարցերի, ինչպիսիք են ի՞նչ արտադրել եւ ո՞ւմ համար արտադրել: Մենք պետք է անկեղծ լինենք ինքներս մեր հանդեպ եւ գիտակցենք, որ Հայաստանի տնտեսական հնարավորությունները խիստ սահմանափակ են, եւ անհրաժեշտ է խթանել ու քաջալերել տնտեսության միայն այն ոլորտները, որոնք առավել արդյունավետ են: Օրինակի համար հարց է առաջանում, նպատակահարմա՞ր է արդյոք Հայաստանի համար զարգացնել էլեկտրոնային սարքերի սեփական արտադրությունը եւ կկարողանա՞ն արդյոք հայկական էլեկտրոնային սարքերը, մասնավորապես հեռուստացույցները, համակարգիչները եւ այլն, տեղ գրավել առանց այն էլ նմանատիպ ապրանքների գերհագեցած համաշխարհային շուկայում:

Մարկետինգի կենտրոնի մշակած տեղեկատվությունը կպատասխանի շատ նման հարցերի, եւ շատ օգտակար տնտեսական անակնկալներ կբերի: Համոզված եմ, որ կգտնվի մի երկիր, որը խիստ մեծ պահանջարկ կունենա որեւէ ապրանքի, որից Հայաստանում մեծ քանակություն կա կամ կան այդ ապրանքի արտադրության կազմակերպման բոլոր հնարավորությունները: Եւ այս բոլորը կարող են Հայաստանին տալ միլիոնավոր դոլարների օգուտ: Իմ կարծիքով ժամանակն է Հայաստանում մարկետինգը սիրողականից բարձրացնել պրոֆեսիոնալ մակարդակի: Հակառակ դեպքում շուկայի համար մղվող պայքարում Հայաստանի էկոնոմիկան կարող է լուրջ վնասներ կրել:

Ինչպես ասում են, լողալ պետք է սովորել ծովն ընկնելուց առաջ:

ԳԱԳԻԿ ՍՈՒՔԻԿՅԱՆ

ամսագիր
պատկերազարդ
ԲԱՆԲԵՐ
ակադեմիական
արձակ
պոէզիա
եւ
ՏԱՌ ՏԱՌ
իր պոէզիայով
հանդերձ
ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ
ՏԱՌԱՏԵՍԱԿՆԵՐ
OUTLINE FONTS
GARAMOND AND AVANT GARDE LIKE

digitised by A.R.A.R.@

Չինաստան

ՆՈՐ ԻՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՍԻՆՑԶՅԱՆ-ՈՒՅԳՈՒՐԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Չինաստանի հսկայական արեւմտյան նահանգը՝ Սինցզյան-Ույգուրական ինքնավար շրջանը, կրկին իր վրա ուշադրություն բեւեռեց հոկտեմբերին: Դրա պատճառները մի քանիսն էին. միջուկային փորձարկումների վերսկսումը, մահմեդական բնակչության շրջանում ազգայնական-կրոնական խռովության նոր ալիքը, հարեւան Ղազախստանի անհանգստությունը վիճելի տարածքների շրջանում չինական զորքերի կենտրոնացման պատճառով: Այս շրջանում տնտեսական բարեփոխումներն սկսվեցին շատ ավելի ուշ, քան Չինաստանի ծովափնյա մարզերում: Այդ բարեփոխումներն, անկասկած, կփոխեն շրջանային հավասարակշռությունը եւ չեն մնա առանց քաղաքական հետեւանքների:

1992 թ. հոկտեմբերին, Չինաստանի [illegible]ի կոնգրեսի բացման նախօրեին, Չինաստանի կառավարության ղեկավար Լի Պենն այցելեց ինքնավար շրջան, որ անմիջապես նախորդ փակ էին պահում չինական իշխանությունները սկսած 1949 թ.:

Այս շրջանն ամի բոլոր հնարավորությունները զոհ գնալու մահմեդական բնակչության անջատողականությանը: Լու՞րջ է արդյոք այդ սպառնալիքը, թե այն միտումնավոր կերպով ուռճացնում են կենտրոնական իշխանությունները: Օտարերկրյա տեղեկատվական աղբյուրները հաղորդում են լուրջ միջադեպերի մասին: Վերջին միջադեպը տեղի է ունեցել այս տարվա հուլիսի 17-ին, երբ մեծ հզորությամբ ռումբը դրվել էր Կաշի քաղաքի «Օազիս» հյուրանոցում:

Չինաստանի հյուսիս-արեւմուտքի այդ հսկայական շրջանը հայտնի է նաեւ Չինական Թուրքեստան անվամբ: Նա սահմանակից է Հնդկաստանին, Պակիստանին, Աֆղանստանին, Մոնղոլիային եւ երբեմնի խորհրդային հանրապետություններին՝ Ղազախստանին, Կիրգիզստանին ու Տաջիկստանին: Երկրի բնիկ բնակչությունը հիմնականում դավանում է իսլամի սուննի աղանդին եւ խոսում է թյուրքական լեզուներով՝ մասնավորապես գործածելով նաեւ ղազախերեն, կիրգիզերեն, թաթարերեն, տաջիկերեն: Այնտեղ են բնակվում նաեւ մահմեդական չինացիները: Եւ այս բոլոր էթնիկական խմբերը բնակվում են նախկին ԽՍՀՄ-ի հետ Չինաստանի սահմանի երկայնքով:

Երբ 1955 թ., երբ ստեղծվում էր ինքնավար շրջանը, չինացիները կազմում էին բնակչության շուրջ 10 տոկոսը, սակայն հետագայում նրանք մեծամասնություն կազմեցին հասնելով մինչեւ 60 տոկոսի: Այսպիսի կտրուկ փոփոխությունը Չինաստանի գաղութային քաղաքականության հետեւանքն է, ռազմավարական մեծ նշանակություն ունեցող այդ շրջանում՝ սահմանամերձ շրջան, միջուկային զենքի փորձարկման փորձադաշտ, ինչպես նաեւ հարուստ բնական հանածոներ (ցինկ, արճիճ, քարածուխ, նավթ): Չինաստանի ընդերքում պարունակվող 150 հանքանյութերից 25-ը գտնվում են Սինցզյան-Ույգուրական ինքնավար շրջանում, եւ դա տեղական բնակչության ու Պեկինի կենտրոնական իշխանությունների միջեւ լարվածության գլխավոր պատճառներից մեկն է:

Փոքրամասնության ցանկացած խտրականություն իրավաբանորեն արգելված է: Փոքրամասնությունները շրջանում անգամ որոշ արտոնություններ են վայելում՝ հանգստյան օրեր մահմեդական տոների ժամանակ, ավելի բարենպաստ պայմաններ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ ընդունվելու համար: Բայց իշխանությունները երբեք զիջումների չեն գնում քաղաքական բնույթի հարցերում՝ ձեւական [illegible] ինքնավարություն, կրոն եւ [illegible]: Այսպես, Սինցզյանի համալսարանի դոցենտներից մեկը հետապնդումների ենթարկվեց այն բանի համար, որ գիրք հրապարակեց իսլամական մշակույթի մասին:

Խտրականություն եւ հետապնդումներ

1992 թ. նոյեմբերի 13-ին «Միջազգային ներում» կազմակերպությունը հրապարակեց մարդու իրավունքների ոտնահարման փաստեր, առանձնապես մզկիթների եւ բանտարկումների վերաբերյալ, որ կիրառում են չինական իշխանությունները 1989 թվականից: «Իշխանությունները բանտարկում են այն այլախոհներին, որոնք խաղաղ ճանապարհով իրենց բողոքն են արտահայտում կրոնական կազմակերպությունների գործունեության սահմանափակումների դեմ կամ քաղաքական ինքնիշխանություն են պահանջում», ասվում է կազմակերպության փաստաթղթերում: Ներկայացված նյութերում խոսվում է այն մասին, որ նման հետապնդումների հիմնականում ենթարկվում են իսլամ դավանող էթնոսների ներկայացուցիչները: Բացի այդ, մահմեդականները զոհ են դառնում նաեւ տնտեսական խտրականությանը: Նրանք աշխատում

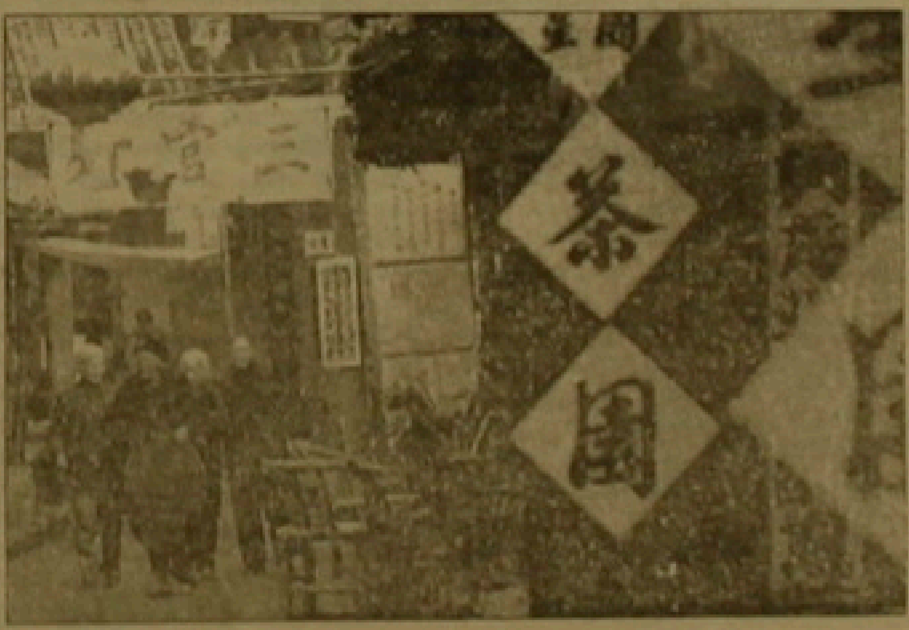

են սահմանափակ ավանդական ոլորտներում՝ մշակույթ, անասնապահություն, երկրագործություն, կոշկագործություն, մանր առեւտուր: Իսկ ղեկավար ձեռնարկություններում եւ նավթահանման արտադրությունում զբաղված են հիմնականում չինացիները: Ընդհանրապես չինացիների եւ բնիկների միջեւ մեծ անդունդ կա: Նրանք ունեն իրենց առանձին հիվանդանոցները, ռեստորանները, դպրոցները եւ խանութները: Չինացիները ապրում են ժամանակակից բետոնապատ շենքերում, իսկ մյուսները՝ կավե աղյուսներից պատրաստված կացարաններում: Անգամ ժամանակային գոտին երկու տարբերակով է: Կա սինցզյանյան ժամանակ եւ Պեկինի ժամանակ, որով առաջնորդվում են շրջանում ապրող չինացիները: Հատուկ ժամանակը Սինցզյանի համար վերականգնվել է 1987 թ., քանզի կուլտուրական հեղափոխության ժամանակ պարտադրվեց միայն Պեկինի ժամանակը: այդ նույն ժամանակ արգելվեց նաեւ ույգուրների երկաթե [illegible], այն պատճառաբանությամբ, որ [illegible] նման միջոցից օգտվում էին ֆեոդալները: Արգելքը հանվեց միայն ութսունականների սկզբին: Ույգուրներն այդպես էլ չյուրացրեցին հեծանիվը, չինական համայնավարության այդ խորհրդանիշը, որն ույգուրների կարծիքով [illegible] եւ անհարմար է կնոջ համար:

Չինաստանի պատմության մեջ մահմեդականների հետապնդումները հին ավանդույթներ ունեն: Այն իր գագաթնակետին է հասել 1873-ին, 1933-ին եւ 1945-ին: 1949 թ. Ժողովրդական Հանրապետության հռչակումից հետո մահմեդականների հինգ առաջնորդները մեկնեցին Պեկին բանակցությունների, բայց

ինքնաթիռը վթարի ենթարկվեց չպարզաբանված հանգամանքներում: 1962 թ. մահմեդական Իլին քաղաքում ապստամբություն ծագեց չին-խորհրդային սահմանային կոնֆլիկտի պատճառով: Ուժային պայքարի մեթոդներով չինական իշխանությունները ցանկանում էին վերջ դնել խորհրդային ազդեցությանը մահմեդական շրջաններում:

Իր հողում աղոտ մահմեդական փոքրամասնությունը շատ ցավոտ ընդունեց նաեւ Պեկինի 1989 թ. այն որոշումը, ըստ որի ծննդաբերությունը գյուղում սահմանափակվում էր 3 երեխայով, իսկ քաղաքում 2: Այս արգելքի խախտումը պատժվում էր մեծ դրամական տուգանքով: Մահմեդականները գնահատեցին այս քայլը իբրեւ իսլամի օրենքները խախտող գործողություն եւ իբրեւ չինական ազգայնամոլության դրսեւորում: Դրա հետեւանքով բազմիցս ընդհարումներ եղան տեղական բնակչության եւ ոստիկանական ծառայողների միջեւ:

Լարվածության մեկ այլ պատճառ է շրջակա միջավայրի աղտոտումը՝ կապված հանածոների շահագործման հետ: Բացի դա, 1964 թ. հոկտեմբերի 16-ից սկսված միջուկային փորձարկումների հետեւանքով տեղի են ունեցել բնապահպանական լուրջ խախտումներ, եւ ավելացել է քաղցկեղ ու մաշկային հիվանդություններ ունեցող հիվանդների, ինչպես նաեւ [illegible] երեխաների թիվը: 1985 թ. Սինցզյանի համալսարանի կենսաբան-ուսանողները հրապարակեցին Լոբնորի (միջուկային փորձարկումների [illegible] անվանումը) բնապահպանական վիճակի ուսումնասիրության արդյունքները, որից հետո [illegible]

[illegible]

յական, այլեւ սոցիական ու քաղաքական աջակցություն գտավ Աֆղանստանի, Սաուդյան Արաբիայի եւ Պակիստանի կողմից:

Հյուսիսում վիճակն այլ է: Թեեւ չինացիներն այստեղ մեծամասնություն են կազմում (մայրաքաղաք Ուրումչիում բնակչության 80 տոկոսը չինացիներ են), սակայն նրանց քաղաքակրթական ազդեցությունը թույլ է: Բացի դա, ույգուրների հետ միասին այստեղ բնակվում են նաեւ այլ մեծաքանակ «փոքրամասնություններ»՝ ղազախներ, ուզբեկներ, տաջիկներ, մոնղոլներ եւ ռուսներ: Մամուլը հրապարակվում է չինարեն, ույգուրերեն, ղազախերեն ու մոնղոլերեն: Արտաքնապես ամեն ինչ ներդաշնակ է: Մահմեդականներն ավելի են օգտագործում, նրանց կանայք երեսները չեն ծածկում, իսկ չինացիները երբեմն հրաժարվում են խոզի մսից: Բայց հյուսիսում են կենտրոնացած բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները, եւ կոնֆլիկտն այստեղ ուրբանիստական, ինտելեկտուալ բնույթ ունի:

Իր հարեւաններից Սինցզյանի ամենասերտ կապերը Միջին Ասիայի հանրապետությունների հետ են: ԽՍՀՄ-ի փլուզումը խթանեց կենտրոնախույս միտումները շրջանում: Նորաստեղծ պետությունների տնտեսական բարդ իրավիճակը, արտահանման համար նախատեսված բնական հանածոների ընդհանրությունը, էթնիկական հակամարտությունները եւ պատերազմը Տաջիկստանում, այդ ամենը հույսեր են ծնում այդ շրջանի միասնական ապագայի համար: Շրջանային միասնացման ձգտումը մեծանում է:

Կարո՞ղ է արդյոք Չինաստանը մի կողմ մնալ ներկայիս համատարած բնույթ կրող տարածքային վերաբաժանումներից, որը սանում է նախկին [illegible] գաղութների վերականգնմանը: Ի՞նչ ազդեցություն կունենա այդ շրջանում իսլամական արմատականությունը, թե՞ աշխարհիկ Թուրքիան կկարողանա մի օրինակ այլ, առավել ընդունելի մոդել առաջարկել:

Չէ՞ որ մահմեդական Սինցզյանը զուրկ է քաղաքական կուսակցություններից կամ առաջնորդներից, եւ գոյություն ունի անհավասարություն հարավի աղքատ գյուղացիների եւ հյուսիսի ինտելեկտուալների միջեւ: Պեկինի հսկողությունը խանգարում է նման մեխանիզմների առաջացմանը: Բացի դա այդ շրջանում են տեղաբաշխված բազմաթիվ զինվորական օբյեկտներ եւ մեծաքանակ զորք, ինչը, ի միջի այլոց, չի դադարում անհանգստացնել Ղազախստանին: Կենտրոնը չի ցանկանում որեւէ զիջումների գնալ քաղաքական ոլորտում: Միակ բանը, որ թույլ է տալիս ներկա քաղաքականությունը՝ բազմազգային հարաբերություններին անցնելն է եւ որոշ նախաձեռնողական հնարավորություններ տալ տեղական իշխանություններին:

Պեկինը տնտեսական հարաբերություններ է զարգացնում Միջին Ասիայի հանրապետությունների հետ: [illegible]

Թուրքական մենախաղ Չինաստանի վրա

Թուրքական աշխարհի խաղադրույքը կարող է մինչեւ Չինական պարիսպ հասնել: Այս եզրակացությանն ես գալիս, երբ ընթերցում ես «Մոնդ դիպլոմատիկում» հրապարակված սույն հոդվածը: Պարզ, լրագրողական լեզվով գրված, նկարագրական այս հոդվածը փաստերի ամենից արձանագրությամբ հանդերձ մի նոր խիստ հետաքրքրության ազդանշան է տալիս: Չհավակնելով դասավորել Չինաստանի մահմեդականական շրջաններում ստեղծված իրավիճակի համար մեղավորներին հայտնաբերելու գործում, կարող ենք արձանագրել միայն, որ մոտ ապագայում, ամենայն հավանականությամբ, աշխարհի քարտեզի վրա կավելանա մի նոր արնածոր հակամարտություն եւս: Չի կարելի ասել, որ հոդվածի հեղինակները ամբողջովին համոզիչ են իրենց ներկայացրած փաստարկներում, առավել եւս եզրակացություններում, բայց համոզվածությունը, որով նրանք կանխատեսում են Չինաստանի փլուզումը եւ Կենտրոնական ու Միջին Ասիայի մահմեդական երկրների հետ նրա մահմեդական շրջանների համախմբման միավորման հեռանկարը, մեղմ ասած, անհանգստության տեղիք է տալիս: Անհանգստություն, որը կարող է ունենալ տարածքային հակամարտության ալեկոծ մեջ ներքաշված երկրի իրավիճակին ականատես քաղաքագետը նույն սպառնալիքին ենթակա այլ ժողովուրդների համար:

Ի միջի այլոց, շուրջ երկու ամիս առաջ արեւմտյան ռադիոկայանները տեղեկացրեցին, որ Չինաստանի անվտանգության մարմինների ներկայացրած զեկույցում մեջ երկրի իշխանությունները նախազգուշացվում էին կրոնական հողի վրա զինված հակամարտությունների բռնկման եւ Չինաստանի միասնականությանը սպառնացող վտանգի մասին: Մնում է միայն հուսալ, որ այդ երկրի առջեւ ծառացած խնդիրներին տարածաշրջանային լուծում կգտնվի, եւ գործը զինված հակամարտության չի հասնի:

ՌԵՄԻՆԵԼ ՍՈԼՏԱՐ եւ ՊՈՆՃԱՆ ՌԻՇԱՆԳ
«Մոնդ դիպլոմատիկ», նոյեմբեր 1993 թ.

Կուբա

Ֆիդել Կաստրո. Կոմունիզմը ոչնչացվել է

«Վաշինգտոն փոստ» թերթին տված հարցազրույցում Կուբայի ղեկավար Ֆիդել Կաստրոն հայտարարեց. «Ընթացող աշխարհում կատարվող հսկայական փոփոխություններին, Կուբան մնում է հավատարիմ իր գաղափարներին եւ սոցիալական ու քաղաքական նպատակներին: Կոմունիզմն ինքն իրեն ոչնչացրեց: Նա ինքնաոչնչացվեց խորհրդային միությունում, սակայն մենք պատճառ չունենք հետեւելու այդ օրինակին: Այն բոլոր արժեքների կործանումը, որի վրա հիմնված էր այդ հսկայական երկիրը, մեծ անակնկալ էր ինչպես կուբացիների, այնպես էլ ողջ Արեւմուտքի համար: Դրա հետեւանքով [illegible]

[illegible] եւ ուժասպառ է», ասեց նա:

[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՄԱՍԻՆ ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆ

Արդեն հինգերորդ տարին Ղարաբաղում մղվող ազգային-ազատագրական պայքարի, տեղի ունեցող ժողովրդի արդար պահանջատիրության, ընդհանրապես Լեռնային Ղարաբաղի մասին եւ դրա շուրջ բազմաթիվ տեղեկատվա-քաղաքական վեճեր են մղվել, անթիվ հոդվածներ տպագրվել, բայց այդուհանդերձ համաշխարհային հանրությանը, ի նամանավորի գիտական-մտավոր շրջանակներին, այդպես էլ մինչեւ վերջ պարզ չի դարձել ղարաբաղյան հիմնահարցի էությունը: Խոստովանենք, ավելի շատ եւ հիմնականում մենք ասել, մենք էլ լսել ենք: Արդյունքում, գործող ճակատներում հայ քաջորդիների տարած մարտական հաջողությունները ոչ մի կերպ չեն ամրապնդվում գիտատեխնիկական «ճակատներում» ունեցած բեկում վարք ձեռքբերումներով: Այստեղից էլ համաշխարհային հանրության ոչ հայանպաստ դիրքորոշումը շատ հարցերում:

Առավել նշանակալի է, ու գիտական եւ գրական խորությունների պատրաստությամբ կատարված յուրաքանչյուր քայլ արժանի է հատուկ ուշադրության եւ գնահատանքի: Այսօր խոսքը դրանցից մեկի մասին է. Գերմանիայում այս օրերին հրատարակվել է հայրենի գիտնական Հրավարդ Հակոբյանի «Հայկական Լեռնային Ղարաբաղ/Արցախ. Քրիստոնեական արվեստ, մշակույթ եւ ճարտարապետություն» (Armenisches Berg-Karabach/Arzach) պատկերազարդ խոսուն պատմական Հայաստանի այս հնագույն նահանգներից մեկի միջնադարյան մշակույթի մասին:

Մինչ դրա ներածության անցնելը հեղինակը համառոտակի տալիս է տարածաշրջանի քաղաքական պատմության հակիրճ նկարագիրը, ապա Արցախի մշակույթի պատմությունն սկսում գրականությունից (Համամ Արեւելցի, Մխիթար Գոշ) անցնելով Գրիգոր Լուսավորչի կողմից չորրորդ դարասկզբին Ամարասում վանք հիմնելու եւ նույն տեղում մեկ հարյուրամյակ անց Մեսրոպ Մաշտոցի կողմից առաջին դպրոց բացելու պատմություններին: Գիրքը հարուստ է Արցախի տարածքում գտնվող պատմաճարտարապետական հուշարձանների գունավոր լուսանկարների վերատպություններով: Շաղիկյին Դադիվանքի ընդհանուր տեսքը ներկայացնող պատկերն է: Ինչպես հեղինակն է գրում. «Հայաստանի բովանդակ տարածքի ոչ մի հատվածում ճարտարապետական-կառուցողական աշխատանքները, հատկապես 12-13-րդ դարերում, այդքան բարի ու ծավալ չեն ստացել,

ինչպես այստեղ»: Վկա՝ Վաղուհասի Տիրամոր վանքը, հայոց ճարտարվեստի փառքը հանդիսացող Գանձասարը, Նոր Գետիկի, Նոր Վարագա, Կիրանց ու Մախարավանքի համալիրները, որոնք ողջ միջնադարում եղել են կրթական-մշակութային խոշոր կենտրոններ: Այսօր միայն Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում հաշվվում է մոտ 1600 նմանատիպ հուշարձաններ: Ճարտարապետության հետ կապված հեղինակը նշում է նաեւ խաչքարագործության, որմնանկարչության եւ խաչքարային արվեստը: Գրքում ներկայացվել են գրչության հիշյալ կենտրոններում ստեղծված եւ ընդօրինակված հայոց հինավուրց ձեռագրերը, դրանց պարունակած մանրանկարչության գանձերը եւ վերջիններիս ոճական առանձնահատկությունները:

Օտար ընթերցողին անպայման կհետաքրքրեն Արցախի միջնադարյան արվեստի անբաժան մասը կազմող դեկորատիվ-կիրառական արվեստին վերաբերող էջերը: Այսպես. բժակիր ամենահին հայկական գորգը գործվել է Արցախի Բանանց գյուղում (Գանձակի մոտ): Կիրակոս Գանձակեցին դեռ 13-րդ դարում իր Պատմության մեջ տալիս է գորգեգործության գործվածքների մանրամասն նկարագրությունը, դա այն դեպքում, երբ գորգերը որպես առանձին ժանր Եվրոպայում հայտնի դարձավ մի քանի հարյուրամյակ հետո միայն:

Հայ գիտնականի հետաքրքրությունը Հայաստան աշխարհի այս հատվածի մշակույթով տարիների պատմություն ունի: Առաջին անդրադարձը հիշյալ թեմային Հ. Հակոբյանի «Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը. ԺԳ-ԺԴ դդ.» ընդարձակ գիրքն էր, լույս տեսած Երեւանում 1989-ին: Երկու տարի անց դրան հաջորդեց նույն հեղինակի երեք լեզուներով (հայերեն, ռուսերեն եւ անգլերեն) հրատարակած «Արցախի միջնադարյան արվեստը» գիտահանրամատչելի գրքույկը: Ասենք, որ այս գիրքը լույս ընծայելու միտքը ծնվել է մի քանի տարի առաջ Եվրոպայի Ավետարանչական ընկերակցության նախագահ Մանֆրեդ Ռիխտերի հետ զրույցների ընթացքում: Վերջինս առաջարկել է յուրօրինակ հատորը լրացնել հայ եւ օտար գիտնականների գիտական եւ հանրամատչելի մանրի այլ նյութերով: Ինքը հոդված է գրել «Յոհաննես Լեփսիուսը եւ Հայաստանը» թեմայով: Նշենք նաեւ, որ ներկայացվող գիրքը բացվում է Վազգեն Ա-ի օրհնությամբ եւ մաղթանքի խոսքով՝ ուղղված առ նախքնտրի հայր Մանֆրեդ Ռիխտերը: Դրանում Ամենայն հայոց կաթողիկոսը սույն նախաձեռնությունը կարեւորում է արցախյան հերոսամարտը արեւմտյան աշխարհին ճանաչել տալու առումով, հերոսամարտ, որ «մղվում է հանուն ազատության եւ քրիստոնեական նվիրական արժեքների»: Բեռլինի համալսարանի երիտասարդ դոկտոր Ժիրայր Քոչարյանի հոդվածի վերնագիրն արդեն խոսում է դրա բովանդակության մասին՝ «Հայաստան 1915 թ., Արցախ 1992 թ.»: Ծնունդով արցախցի եւ ներկայումս Գերմանիայում բնակվող կինոռեժիսոր Դոն Ասկարյանը, որ մեր հանդիսատեսին ծանոթ է «Կոմիտաս» ֆիլմով եւ «Լեռնային Ղարաբաղ» վավերագրական ժապավենով, այս առիթով պատմում է իր հայրենի երկրամասի բանահյուսական հերոս Պլըր-Պուղու մասին:

Մեծ հետաքրքրությամբ են ընթերցվում բարոնուհի Քերոլայն Քոկսի օրագրությունների եւ դեռի Հայաստան ու Ադրբեջան գերմանացի գիտնական Հերման Գոյլի կատարած ճանապարհորդություններից ծնված ուղեգրությունների հատվածները: Հատորի գիտական արժեքն ավելի են ընդգծում դրա հավելվածում պարունակվող քարտեզներն ու պատմական վավերագրերը:

Անդրադառնալով գերմաներեն լույս տեսած այս ուշագրավ հրատարակությանը Հրավարդ Հակոբյանն ասաց. «Իհարկե, ճիշտ կլիներ այն լույս ընծայել տարիներ առաջ: Մենք կարծես թե փոքր ինչ ուշացրինք»: Նման դեպքերում սովորաբար ասում են. «Լավ է ուշ, քան երբեք»:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

Վախճանվեց Ազատ Շերենցը

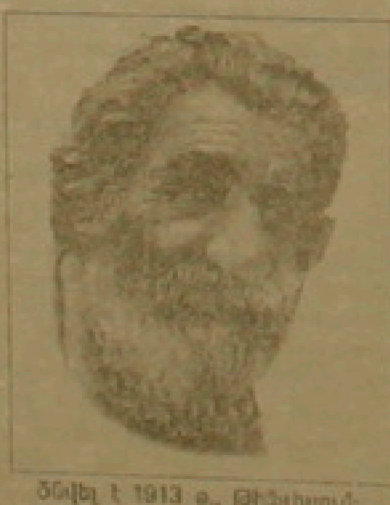

Ծնվել է 1913 թ., Թիֆլիսում:

1931-34 թթ. սովորել է Երեւանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնի ստուդիայում, 1934-37 թթ.՝ Մոսկվայի թատերական ստուդիայում Ռուբեն Սիմոնովի ղեկավարությամբ: 1937-67 թթ. խաղացել է Լենինականի դրամատիկ թատրոնում: Այնուհետ՝ Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնում:

Նկարահանվել է 20-ից ավելի ֆիլմերում (առաջին անգամ նկարահանվել է 1939 թ.՝ «Սեր կոլխոզի մարդիկ» կինոնկարում):

[illegible]

Հոգեհանգստյան արարողությունը տեղի կունենա այսօր, ժամը 11-ին Երեւանի Կամերային երաժշտության սրահում: Մարմինը հողին կհանձնվի Նուբարաշենի գերեզմանատանը:

– Արդյո՞ք Դուք Կազանովա չեք իրական կյանքում:

– Ավելի լավ կլիներ ասել, որ ես ունեցել եմ նման հնարավորություն լինելու այդպիսին: Այս առումով ես նախանձում եմ միայն Իվ Մոնտանին: Իմ կյանքում ես ունեցել եմ միայն 3 խոշոր սեր՝ Ռոմի Շնայդեր, Նատալի Դելոնի մայրը եւ Միրեյ Դարկը, որի հետ միասին ապրում եմ: Իրենց ընկերությամբ եւ հոգու խորությամբ նրանք 3-ն էլ եղել են բացառիկ կանայք, որոնց հետ ես երջանիկ եմ եղել:

– Իսկ մյուս կանա՞յք:

[illegible]

Ալեն Դելոն. «Ես եղել եւ մնում եմ կինոդերասան»

Ահա արդեն վաղուց տարի նշանավոր արկածախնդիր Ջովաննի Կազանովայի հուշերը հանգիստ չեն տալիս ո՛չ բեմադրիչներին, ո՛չ էլ դերասաններին: Իր կինոկյանքը Կազանովան «սկսել է» դեռ 1928-ին, երբ Ալեքսանդր Վոլկովը նկարահանեց համանուն ֆիլմը: Դրանում բոլոր ժամանակների եւ ժողովուրդների այս սիրահարի դերը խաղում էր ռուս վտարանդի դերասան Իվան Մոզժուխինը: Սկսած այդ տարվանից, նույն թեմայով ընդհանուր առմամբ մոտ 15 ֆիլմ է նկարվել: Վերջինը բերեւս «Կազանովայի վերադարձն» է Le Retour de Cazanova, գլխավոր դերում՝ Ալեն Դելոնը: Կանացի սիրտերի հայտնի նվաճողը Կազանովայի դերու՞մ: Մի՞թե դա միայն դեր է: Դելոնի դերասանական միջոցն չարժե՞ր հագնել 18-րդ դարի զգեստ՝ դերի մեջ մտնելու համար:

[illegible]

– Իսկ ինչու՞ չեք ամուսնանում Միրեյի հետ:

– Դա ցույց կլինի, պարզապես [illegible] 1964-ին [illegible] Նատալիի հետ եւ [illegible]

[illegible] Ես եղել եւ մնում եմ կինոդերասան: Իսկ [illegible] Հավատացեք, տանել չեմ կարող ծրագրեր կազմելը: Ես նույնիսկ չգիտեմ, թե ինչ եմ անելու վաղը, մի շաբաթ անց. ապրում եմ այսօրով:

Ռուս-ղազախական ռազմատեխնիկական պայմանագիր

1994 թ. հունվարին կստորագրվի ռուս-ղազախական ռազմատեխնիկական համագործակցության լայնընդգրկուն պայմանագիր: Փաստաթղթի տակ կստորագրեն նախագահներ Բորիս Ելցինը եւ Նուրսուլթան Նազարբաեւը, դեկտեմբերի 25-ին Ալմա Աթա կատարած իր այցից հետո մամուլի ասուլիսում հայտարարեց Ռուսաստանի վարչապետ Վիկտոր Չեռնոմիրդինը: Նրա խոսքերով, պայմանագրում մասնավորապես օրենսդրական կարգով կսահմանվի Ղազախստանի տարածքում եւ հատկապես Բայկոնուրի տիեզերադաշտում եւ Սեմիպալատինսկի միջուկային զինափորձարանում ռուսական զորքերի կարգավիճակը: Ռուսաստանի վարչապետը հայտնեց, որ արդեն որոշված է տեղակայ զորաբաժնի մոտավոր քանակական կազմը, որը ղեկավարվելու է Ռուսաստանի օրենքներով: Դրա հետ մեկտեղ, Ռուսաստանի վարչապետը չբացառեց Ռուսաստանում ղազախական զորաբաժնի ներկայության հնարավորությունը, որը կառավարվի ղազախական օրենքներին համապատասխան:

ՆՏ

Պահանջարկը կհանգեցնի գնի բարձրացմանը

Նավթ արտահանող երկրների ՕՊԵԿ կազմակերպության անդամ արաբական երկրները հայտարարել են, որ իջեցնում են պահանջարկի իրենց բաժինը: Այդ մասին հայտնի դարձավ ՕՊԵԿ-ի շրջանակներում «ԳՈԼՖ» կոոպերացիայի խորհրդի հանդիպումից հետո: Արաբական 6 երկրներն իրենց առաջարկն, ինչ խոսք, կապում են այն պահանջարկների հետ, որոնց իրականացումն անընդունելի է: Այդ երկրներն ամենից առաջ ուզում են հասնել նրան, որ նաեւ ՕՊԵԿ-ի չանդամակցող այնպիսի երկրներ, ինչպիսիք են Նորվեգիան եւ Մեծ Բրիտանիան, սահմանափակեն նավթի իրենց պահանջարկները: Մինչ այժմ այդ բանը մերժվել է վերոհիշյալ երկրների կողմից: Նավթի պահանջարկի իջեցումն ամբողջ աշխարհում կհանգեցնի նավթի գնի բարձրացմանը:

Ելցինը ազդեցիկ քաղաքագետ

Ավստրիայում Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը համարվում է արտասահմանցի առավել ազդեցիկ քաղաքագետը, որի գործունեությունը առանձնահատուկ հետք է թողել 1993 թ. քաղաքական իրադարձությունների վրա: Այդ են վկայում Վիեննայում հրապարակված հարցման արդյունքները, որը նոր տարվա նախօրեին անցկացրել է Գելապի հաստատությունը ավստրիական «Նյուզ» շաբաթաթերթի պատվերով: Հարցման մասնակիցների գրեթե 59 տոկոսը նախապատվությունը տվել է Բորիս Ելցինին, ընդգծելով Ռուսաստանի նախագահի դերը Մոսկվայի 1993 թ. հոկտեմբերյան իրադարձություններում, ինչպես նաեւ Ռուսաստանի նոր սահմանադրության մշակման մեջ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Լիտվան 1994 թ. կընդունի 2500 ներգաղթյալների

Լիտվայի սեյմի որոշման համաձայն, 1994 թ. մշտական բնակության համար ուրիշ պետություններից հանրապետություն կարող է գալ 2500 մարդ: Ներգաղթի օրենքի համաձայն, ուրիշ երկրների քաղաքացիներին Լիտվայում ապրելու հրավեր կարող են ուղարկել միայն Լիտվայի Հանրապետության քաղաքացիները:

ՆՏ

[illegible] կապային ծառայությունները կթանկանան

Նոր տարվանից Վրաստանում սպասվում է փոստային, հեռագրային եւ հեռախոսային բոլոր ծառայությունների գների բարձրացում: Արդեն այսօր ԱՊՀ երկրներ ուղարկվող ծրարն արժե 3000 կուպոն, իսկ հեռավոր արտասահման ուղարկվողը՝ 15 հազար: Հունվարի 1-ից հեռախոսի ամսական վարձը կհասնի մինչեւ 900 կուպոնի.

ՍՆ

digitised by A.R.A.R.@

Լուրեր Հասա

Միջնադեղ Ղազախստանի միջուկային օբյեկտում

Սանգիսբաարի էներգաէլորճիկեաշի համ տրբյան հետ կապերի եւ լրասվորբյան խորհրդի հաղորդման համաձայն դեկտեմբերի 24-ին կարճ միացման հետեւանքով տեղի է ունեցել Ակբաու քաղաքի ատագ նեյտրոնների ասռմային ռեակտորի կառավարման բլոկներից մեկի էլեկտրոնային սարքերի այրում: Դա տասխել է ռլանային նախապգուշական նորոգման ընթացքում: Միջուկային տասխարների միջազգային սանդղակին համապատասխան այդ միջադեպը դասվում է զրոյական մակարդակին: Շրջակա միջավայրում ռադիոակտիվ նյութերը չեն գերազանցել սահմանված նորմները: Ռեակտորի եւ Ակբաու քաղաքի շրջանում ճառագայթային ֆոնը կազմում է ժամում 9-12 միկրոռենտգեն:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Շեւարդնաձեի հանդիպումը Ռուսաստանի փոխվարչապետների հետ

Դեկտեմբերի 26-ին Թբիլիսի ժամանեցին Ռուսաստանի փոխվարչապետ Անատոլի Աղամիշեւը եւ փոխվարչապետ, նախագահի անձնական ներկայացուցիչ Բորիս Պաստուխովը: Նրանք հանդիպում ունեցան Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեի հետ: Ինչպես Պոստֆակտումի թղթակցին հայտնեցին պետության ղեկավարի մամուլի ծառայությունում, հանդիպման ընթացքում քննարկվել են Ռուսաստանի ու Վրաստանի փոխհարաբերությունների, ինչպես նաեւ Աբխազիայի հակամարտության հետագա կարգավորման հարցերը:

ՆՏ

Ղազախստանի ղեկավարները արձակուրդները կանցկացնեն Թուրքիայում

Թուրքիան Ղազախստանին հատկացրել է 44 հազար քառակուսի մետր տարածք Միջերկրականի ափին գտնվող Անթալյա կուրորտային քաղաքի շրջակայքում: Ինչպես հայտնեց Անատոլիական գործակալությունը, հողամասը կօգտագործվի առանձնատան շինարարության համար, ուր իրենց արձակուրդը կանցկացնեն Ղազախստանի բարձրաստիճան ղեկավարները: «Հանգստի տունը» կկառուցեն ղազախստանյան շինարարները: 49 տարվա ժամկետով հողամասը ժամանակավոր հանձնելու մասին արձանագրությունն ստորագրեցին Թուրքիայի արտաքին գործերի նախարար Հիքմեթ Չեթինը եւ Անկարայում Ղազախստանի դեսպան Կանաթ Սաւդուբաեւը: Արձանագրության ստորագրելու արարողությունից հետո ելույթ ունեցավ Հ. Չեթինը, որն ասաց, թե դեսպանատան շինարարության համար հողամաս հատկացնելու մասին խնդրանքը, «որտեղ կարող են հանգստանալ Ղազախստանի ղեկավարները» ստացվել է այդ երկրի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւից, որն անցյալ տարի իր արձակուրդն անցկացրեց Անթալյայում: «Մենք ընդառաջեցինք միմյանց: Այսուհետ, ղազախ ժողովուրդն իր երկրորդ հայրենիքում կունենա իր երկրորդ տունը», հայտարարեց Չեթինը:

ՏԱՍՍ

Վիճաբանություններ ծննդյան ուղերձի առթիվ

Ծննդյան տոների առթիվ Հովհաննես Պողոս Երկրորդ պապի հղած ուղերձը ոչ բոլորին դուր եկավ, համաձայն ամփոփության, ելույթ ունենալով Սուրբ Պետրոսի հրապարակում, պապը նախ եւ առաջ ընդգծեց Իտալիայի մշակութային միասնության վրա եւ փաստորեն անուղղակիորեն դեմ արտահայտվեց «Լիգա Նորդ» կուսակցությանը: Վերջինս բազմաթիվ առիթներով հանդես էր եկել Իտալիայի երկատման օգտին: Չնայած տաս կուսակցություններ ծափահարություններով ընդունեցին պապի ուղերձը, «Լիգա Նորդի» ղեկավար Ումբերտո Բոսին փորձեց այն ծաղրի ենթարկել, իսկ ռադիոյին տված իր հարցազրույցի ժամանակ Հովհաննես Պողոսն ընդգծեց, որ իր դիմումն ուղղված էր ոչ միայն «Լիգա Նորդին», այլ Իտալիայի բոլոր կուսակցություններին:

ԵվրոՆյուս

Անահիտ Հակոբյան. «ԼՈՒՆԱԿԸ ՀԱՐԱՋԱՏ ՕՋԱԽ Է ԴԱՐՁԵԼ»

Ամանորյա տոների հետ կապված Ֆրանսիայի կանանց առաջին դիվիզիոնի առաջնությունում մինչեւ հունվարի 8-ը ընդմիջում է հայտարարվել: Չնայած մեր յափանիշներով պատկերի ծախսերին, կարոտը եւ հոր հիվանդությունը կարճ ժամանակով հայրենիք է բերել մեր լավագույն բասկետբոլիստուհիներից մեկին՝ Անահիտ Հակոբյանին, որը Լյուբով Ալեքսանդրովա-Քոչարյանի հետ միասին պայմանագրով հանդես է գալիս «Սերեն-Լունակ» թիմում: Օգտվելով առիթից Անահիտին հրավիրեցինք խմբագրություն:

– Ի՞նչ կարող ես ասել Ֆրանսիայի կանանց բասկետբոլի մասին:

– Ֆրանսիական բասկետբոլի վրա մեծ ազդեցություն է գործում ամերիկյան խաղաոճը: Հարցն այն է, որ առաջին դիվիզիոնի մրցաշարին մասնակցող թիմերից շատերում հանդես են գալիս Ամերիկայից հրավիրված աչքեսիկ սվյալներով բասկետբոլիստուհիներ: Եւ եթե 5 տարի առաջ ֆրանսիական բասկետբոլը իր փափկությամբ շատ էր նմանվում խորհրդային բասկետբոլին, ապա հիմա իշխում է ուժային ուղղվածությունը: Իմ համոզմամբ եթե Խորհրդային Միության բարձրագույն խմբի առաջնության խաղերում վաստակում էինք 35-40 միավոր, ապա դա համարժեք է Ֆրանսիայի ներկայիս առաջնության խաղերում ձեռք բերած 20 միավորին: Պատճառը կոպիտ, նույնիսկ առանձին դեպքերում կոպիտ խաղաոճն է: 3 միավորանոց նետումների գոտում պաշտպանները իրավունք ունեն մարմնով, նույնիսկ երկու ձեռքով հրել հարձակվողին: Մի խոսքով կանանց բասկետբոլն աստիճանաբար նմանվում է տղամարդկանց բասկետբոլին: Նման պայմաններում վնասվածքները եւ հաճախ են լինում: Առավել բարդ է իմ եւ Լյուբայի գործը: «Սերեն-Լունակը» սիրողական թիմ է: Բացի մեզնից մյուս աղջիկներն աշխատում են: Եթե առաջին հանդիպումներում շատերը դեռ մեզ չէին ճանաչում, հիմա ամեն խաղի երկուսիս էլ վերցնում են ուժեղ հսկողության տակ:

– Ինչո՞վ բացատրել «Սերենի» անհաջող ելույթներն առաջնությունում:

– Թիմում չկա բարձրահասակ խաղացող: Փաստորեն ամենաբարձրահասակը ես եմ եւ ստիպված կատարում եմ ինձ համար անսովոր կենտրոնականի պարտականությունը եւ ամեն խաղում իմ դեմ հանդես են գալիս երկու մետրին մոտ հասակ ունեցող ու ամրակազմ բասկետբոլիստուհիներ: Մեր թիմն էլ ունեն բարձրահասակ մեկ խաղացող՝ ժոզեֆին Դուրկապը, որի հասակն է 192 սմ. երկու տարվա պայմանագիր ունի «Սերեն-Լունակի» հետ, սակայն հաճախ էր խախտում պայմանագրի կետերը, ոչ միշտ էր մասնակցում պարապմունքներին: Վերջերս նա հեռացվել է թիմից եւ դասալքությունը է տեղի ունենում նրա ու թիմի միջեւ: Փաստորեն դրանով իմ գործն է բարդացել: Ամբողջ ծանրաբեռնվածությունն առաջին րոպեից մինչեւ վերջին պահը ընկնում է իմ եւ Լյուբայի վրա: Մենք կատարում ենք եւ պաշտպանի եւ հարձակվողի պարտականություն: Բացի այդ թիմի պահեստայինների նստարանն էլ կարճ է: Այնուամենայնիվ «Սերենն» արագ թիմ է եւ գեղեցիկ է խաղում: Թիմի աղջիկներն էլ համեստ են եւ ուշադիր մեր նկատմամբ:

– Ո՞ր թիմն է չեմպիոնի կոչման ամենաառեալ հավակնորդը:

– Ինձ բոլորից շատ դուր է գալիս «Բուրժը»: Այստեղ խաղում են Եվրոպայի փոխչեմպիոն Ֆրանսիայի հավաքականի 4 ներկայացուցիչներ եւ 195 սմ հասակ ունեցող ռուսաստանցի երկու բասկետբոլիստուհիներ, որոնցից մեկը հանրահայտ Եղենա Խուդաշովան է: Շատ լավ թիմ է նաեւ «Տարբը», որի կազմում փայլատակում է ամերիկացի Ասինսոնը, որը չնայած բասկետբոլի համար իր կարճ հասակին (177սմ) պարզապես անկասելի է եւ ամեն խաղում աչքի է ընկնում բարձր արդյունավետությամբ ու վստահորեն գլխավորում է ռմբարկուների ցուցակը: Ասինսոնը բարդ հնարքներով ու բարձր վարպետությամբ իսկական մենահամերգ է տալիս եւ միշտ էլ գեղագիտական հաճույք է պատճառում մարզասերներին: Նրան նույնիսկ համեմատում են Մայքլ Ջորդանի հետ:

– Ի՞նչ կարող ես ասել Լունակի մասին:

– Դա 400 բնակչություն ունեցող ավանակոչ վայր է, որը մեզ համար արդեն դարձել է հարազատ օջախ: Բոլորն էլ մեր նկատմամբ անչափ ուշադիր են, սրտաբաց, հյուրասեր: Ամեն խաղից հետո ճաշկերույթներ են կազմակերպվում, անընդհատ հրավերներ է լինում: Մեր մարզիչը Ժան Պոլ Պուղրանեն արտակարգ բնավորության տեր անձնավորություն է: Կարող եմ ասել, որ նա մեր ոսպաղօգնությունն է: Անկախ այն բանից, որ թիմը պարտություններ է կրում, նա միշտ էլ ձգտում է ոգեվորել մեզ: Ակումբի նախագահ որն, Սանտուշին մասնագիտությամբ բժիշկ է եւ միշտ պատրաստակամ ամեն հարցով օգնել մեզ:

– Ինչպե՞ս եք հաղորդակցվում մարզիչների եւ խաղացողների հետ:

– Սկզբից շատ դժվար էր, հիմա որոշ չափով խոսում եմ ֆրանսերեն:

– Պայմանները ինչպիսի՞ն են:

– Ճշմարիտն ասած ամբողջ Ֆրանսիայում ամենաանփորձը մենք էինք եւ միամիտ պայմանագիր ստորագրեցինք: Մյուս թիմերում մեր մակարդակի բասկետբոլիստուհիներն անհամեմատ բարձր են վճարվում: Սա մեզ եւ Հայաստանի ֆեդերացիայի համար փորձ էր:

Հետագայում արդեն այլ կերպ կլինի:

Կոռզենայի առիթից օգտվելով մի քանի ջերմ խոսք հասցեագրել Ֆրանսիայում մեր ֆեդերացիայի պաշտոնական ներկայացուցիչ Ահարոն Բոյաջյանին: Նա իմ եւ Լյուբայի հոգեհայրն է: Ամեն հարցով պատրաստ է օգնելու մեզ: Չնայած ապրում է Փարիզում, սակայն մեր մարզիչի հետ անընդհատ կապի մեջ է եւ հիմնական հարցերում խորհրդակցվում ենք նրա միջոցով: Ահարոն Բոյաջյանը, իրոք, մեծ հայրենասեր է եւ մեծ պլաններ ունի օգնելու Հայաստանի հավաքական կանանց բասկետբոլին: ■

Աշխարհի գավաթ-94

Ներկայացնում ենք մասնակիցներին

ՆՈՐՎԵԳԻԱ

Տարածությունը՝ 325 000 քառ կմ
Բնակչությունը՝ 4 300 000
Մայրաքաղաքը՝ Օսլո
Ֆեդերացիան հիմնադրվել է 1902 թ.
Միջազգային ֆեդերացիայի անդամ է 1908 թ.
Ֆուտբոլով զբաղվում է 573 000 մարդ:
Ակումբների թիվը՝ 1 857
Աշխարհի առաջնություններին մասնակցել է 1 անգամ (1 խաղ, 1 պարտություն, գնդակները՝ 1-2):
Աշխարհի 15-րդ առաջնության ընտրական փուլում ընդգրկված էր եվրոպական 2-րդ խմբում, որտեղ մրցակիցներն էին Հոլանդիայի, Անգլիայի, Լեհաստանի, Թուրքիայի եւ Սան-Մարինոյի հավաքականները:

Արձանագրել է հետեւյալ արդյունքները:

Նորվեգիա-Սան-Մարինո	10-0, 2-0
Նորվեգիա-Հոլանդիա	2-1, 0-0
Նորվեգիա-Անգլիա	1-1, 2-0
Նորվեգիա-Թուրքիա	3-1, 1-2
Նորվեգիա-Լեհաստան	1-0, 3-0

Եվրոպական 2-րդ ընտրական խմբի ամփոփիչ աղյուսակը

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Նորվեգիա	16	10	7	2	1	25-5
2. Հոլանդիա	15	10	6	3	1	29-9
3. Անգլիա	13	10	5	3	2	26-9
4. Լեհաստան	8	10	3	2	5	10-15
5. Թուրքիա	7	10	3	1	6	11-19
6. Սան-Մարինո	1	10	0	1	9	2-46

Հավաքականի ավագ մարզիչ՝ Էգիլ Ռոջեր Օլսեն (Նորվեգիա)

Հավաքականի կազմը.

դարպասապահներ՝
Թորսվեդ, Գրոդաս

պաշտպաններ՝
Բերգ, Բյորնբայ, Հալլե, Նիլսեն, Տ. Պեդերսեն, Բրատսեթ, Յոնսեն, Լյունգսեն

կիսապաշտպաններ՝
Ֆլո, Յակոբսեն, Լեոնհարդսեն, Ջ. Օ. Պեդերսեն, Ռեկդալ, Ակոգինյոմ, Ինգեբրիտսեն, Միկլանդ

հարձակվողներ՝
Ռուհինեն, Ֆյորտոֆտ, Սյոլոր, Դահլում

Ռոբերտո Բաջջոն Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ

Բոլորովին վերջերս ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան Իտալիայի հավաքականի եւ «Յուվենտուսի» խաղացող Ռոբերտո Բաջջոյին ճանաչել էր աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստ: Անգլիական «Ուորլդ սոկկեր» ֆուտբոլային ամսագրի հարցումով էլ Բաջջոն նույն գնահատականին է արժանացել:

Իր հերթին «Ֆրանս ֆուտբոլ» շաբաթաթերթը Ռոբերտո Բաջջոյին ճանաչել է Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ եւ կշնորհի «Ոսկե գնդակ» մրցանակը, որը սահմանվել է 1956 թ. եւ որի 1-ին դափնեկիրն է եղել լեգենդար Ստենլի Մեթյուզը (Անգլիա):

Նախկին ԽՍՀՄ-ից պատվավոր այդ ավարին տիրել են Լեւ Յաշինը, Օլեգ Բլոխինը եւ Իգոր Բելանովը:

«Ֆրանս ֆուտբոլի» այս տարվա մրցույթում 2-րդ տեղ է գրավել Հոլանդիայի հավաքականի հարձակվող Դեննիս Բերգկամպը, որը հանդես է գալիս Իտալիայի «Ինտեր» թիմում եւ ՖԻՖԱ-ի հարցմամբ նույնպես 2-րդն է աշխարհում:

Եվրոպայի 3-րդ ֆուտբոլիստ է ճանաչվել Ֆրանսիայի հավաքականի հարձակվող Էրիկ Կանտոնան, որը 2 անգամ անընդմեջ դարձավ Անգլիայի չեմպիոն եւ հիմա հանդես է գալիս «Մանչեսթեր Յունայթեդ» թիմում: Այսուհետ Ռոբերտո Բաջջոն կարելի է ասել մրցաշրջան-93-ի բացարձակ լավագույն ֆուտբոլիստն է: ■

Աշխարհի մարզադաշտերի թագուհին

Թեթեւ ատլետիկայի գեղեցկուհի Սուսաննա Տիեդկեն (Գերմանիա), որը Շտուտգարտում տեղի ունեցած աշխարհի 4-րդ առաջնության հեռացատկի մրցումներում գրավել է ընդամենը 9-րդ տեղը, իսկ Բարսելոնում տեղի ունեցած օլիմպիական խաղերում բավարարվել է 8-րդ տեղով, ճանաչվել է «մարզադաշտի թագուհի»: Նա իր պայծառ մարմնի եւ գեղեցիկ տեսքի համար 2-րդ անգամ պարգեւատրվեց իբրեւ «ամենագեղեցիկ ատլետ»: Բեռլինյան ֆիրմաներից մեկը երիտասարդ գեղեցկուհուն ընտրել է իր արտադրության լողազգեստներ գովազդելու համար: ■

Բամբիշը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Վրաստան

ՍՈՒՐ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՈՒԺԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻՋԵՎ

Դեկտեմբերի 25-ին, մոտավորապես 4-ն անց 30-ին Թբիլիսիում պայթյուն տեղի ունեցավ Վրաստանի անվտանգության նախարարության հակահետախուզության շենքում: Ինչպես Պոստֆակտումի թղթակցին հայտնեցին նախարարությունում, սպանվածներ եւ վիրավորներ չկան, շենքին աննշան վնաս է պատճառվել: Նախարարության աշխատակիցների կարծիքով, պայթյունի պատճառը եղել է Զվիադ Գամսախուրդիայի կողմնակիցների դրած ականը:

Նույն օրը պաշտպանության նախարարության մամուլի կենտրոնը հայտարարություն արեց նախօրեին Վրաստանի պաշտպանության եւ անվտանգության նախարարների միջեւ տեղի ունեցած վեճի առիթով: Հայտարարության մեջ մասնավորապես նշվում է, որ դեկտեմբերի 24-ին Թբիլիսիում վիճել էին երկու ուժային նախարարությունների ղեկավարները: Աջարիայից վերադառնալուց հետո Վրաստանի պառլամենտի ղեկավար, անվտանգության նախարար, գեներալ-մայոր Իգոր Գիորգաձեն պաշտպանության նախարար գեներալ-մայոր Գեորգի Կարկարաշվիլուն մեղադրել է «Աբխազիան կորցնելու եւ գլխավորականներին աջակցելու» համար, ինչպես նաեւ, որ նրա մեղքով Վրաստանը չստացավ Աջարիայի ռազմական պոտենցիալը, սպառնալով ծերպակալությամբ:

«Դեկտեմբերի 24-ի միջադեպը կարող է բնութագրվել որպես կանխամտածված, դեսության համար վտանգավոր սադրանք, որն ուղղված է Վրաստանի զինված ուժերի դեմ», նշվում է հայտարարության մեջ: Վրաստանի պաշտպանության նախարարության մամուլի կենտրոնը կոչ է անում ըստ քաղաքական գնահատական տալ անվտանգության նախարարի արարքին:

Դեկտեմբերի 26-ին Վրաստանի պաշտպանության նախարարությունը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որտեղ ասվում է, որ հակահետախուզության շենքում պայթյունի կազմակերպումը պաշտպանության նախարարությանը վերագրելու փորձը պատկառելի լրատվության է: Ինչպես ընդգծում է պաշտպանության նախարարության մամուլի ծառայությունը, Վրաստանի զինված ուժերի ներկայացուցիչները այդ պայթյունին որեւէ ձեւով չեն առնչվում:

ՆՏ

Միտականություն

Աշխարհում ամենաաղքատը ասիական երկրներն են

Աղքատության կարգի մասին երջանային ցուցակում, որը կազմել է Համաշխարհային դրամատունը, առաջին տեղում են Հնդկաստանը, Պակիստանը, Բանգլադեշը, Շրի Լանկան եւ Նեպալը. 562 միլիոն մարդ ապրում են աղքատության գծից ցածր:

Աֆրիկայում, Սահարայից հարավ, կան 216 միլիոն աղքատներ, ասիական-խաղաղօվկիանոսյան երջանում 169 միլիոն, Լատինական Ամերիկայում 108 միլիոն: Մերձավոր Արեւելքում եւ Հյուսիսային Աֆրիկայում 73 միլիոն: Այդ տեսակետից գործերը մի քիչ լավ են Արեւելյան Եվրոպայում, որին սովորաբար ավելացնում են նախկին Խորհրդային Միությունը 15 միլիոն աղքատներ:

Այս բոլոր թվերը դրամատունը հրատարակեց «Աշխարհում հաղթահարել սովը» խորհրդաժողովի նախաշեմին: Դրամատունը գտնում է, որ մոտ ապագայում հնարավոր է սովյալների թիվը զարգացող երկրներում կրճատել կիսով չափ: Համաշխարհային դրամատան նախագահ Լ. Պրեսթոնի կարծիքով, սովը կապված չէ սարեային աղետների կամ քաղաքացիական պատերազմների հետ: «Աշխարհում սովն ունի քաղաքական, սոցիալական եւ տնտեսական պատճառներ», գտնում է նա: Ըստ երկրներում մարդկանց հասանելի չեն ընկալայական տնտեսության առավելությունները եւ չեն կարող օգտվել տնտեսական աճի պտուղներից: ■

THE UNITED STATES AGENCY FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT REQUIRES THREE BEDROOM DETACHED HOUSES FOR OFFICIALS WHO WILL BE JOINING THE AGENCY IN YEREVAN. PREFERENCE IS FOR HOUSING IN THE BAGRAMIAN AVENUE AND AIGEDZOR DISTRICT. PLEASE WRITE OF VISIT 10 AIGEDZOR STREET OR CALL 26.34.97 DURING BUSINESS HOURS.

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Միջազգային զարգացման գործակալությունը ցանկանում է վարձել 4-5 սենյականոց առանձնատներ երեւան ժամանող պաշտոնյաների իր համար: Նախապատվությունը կտրվի Բաղրամյան պողոտային եւ Այգեձոր թաղամասին: Խնդրվում է գրել կամ այցելել գրասենյակ Այգեձորի 10 հասցեով կամ զանգահարել 26.34.97 հեռախոսահամարով աշխատանքային օրերին ժ. 9: 00-17:00-ը:

Լուրեր Հատ

Ջեսի Ջեքսոն. Սառը պատերազմն անցյալ է

Սառը պատերազմն արդեն մնացել է անցյալում, այնպես որ Կուբայի նկատմամբ ԱՄՆ-ի էմբարգոյի կարիքն արդեն չկա: ԱՄՆ-ի այլազգիների իրավունքների ջերմ պաշտպան Ջեսի Ջեքսոնը դեմ է որ մեծ համակրանքի արժանացած լինի Ֆիդել Կաստրոյի հայրենիքում, որտեղ նա գտնվում է հնգօրյա այցով: Հավանայի եկեղեցիներից մեկում ծննդյան տոների առթիվ տրված պատարագի ժամանակ Ջեքսոնն ասել է, որ ամբողջ աշխարհում փլվել են ազգերի միջեւ եղած պարիսպները: Այնուհետեւ նա իր ճառը եզրափակել է, թե ժամանակն է արդեն, որ դրան գնան նաեւ ԱՄՆ-ը եւ Կուբան:

Դրամանիշերի ֆաբրիկան չի դիմանում բեռնվածությանը

Յարավսլավիայում լրիվ բեռնվածությամբ գործող միակ ձեռնարկությունը Բելգրադի դրամանիշերի ֆաբրիկան, բեռնվածությանը չի դիմանում: Դրա տնօրեն Վոիսլավ Տեմիչը դեկտեմբերի 27-ին լրագրողներին հայտարարեց, որ երեք հերթափոխով անընդհատ գործելու պատճառով ֆաբրիկայի տպագրական մեքենաները մաշվել են եւ կարող են ամեն րոպե կանգ առնել: Իսկ դա սպառնում է ֆինանսական համակարգի լիակատար փլուզմամբ, քանի որ վերջին օրերին կանխիկ դրամի կարիքները խոշոր գերազանցում են տպիչ ռաֆիստների արտադրական կարողությունները: Միայն վերջին 2 ամսում ֆաբրիկայում շրջանառության մեջ են դրվել 50 հազարից մինչեւ 500 միլիարդ դինար արժողությամբ բանկատոմսերի նոր նմուշներ, սակայն չտեսնված գերարժեզրկումն արդեն խոտան արժեզրկել է 6 նոր բանկատոմսեր: Ըստ տնօրենի կանխատեսումների, եթե մինչեւ տարեվերջ արժեզրկումը շարունակվի նույն տեմպերով, ապա երկրում սարքավորումների սարքինության դեպքում եւս աղետ տեղի կունենա կանխիկ դրամի հետ: Ամեն օր ֆաբրիկան թողարկում է 1,6 մլն բանկատոմս, որոնք մի քանի օր անց նախնական արժեքը կորցնում են 3-5 անգամ եւ ավելի: Նոյեմբերին Յարավսլավիայում արժեզրկման մակարդակը կազմեց ավելի քան 20 հազար տոկոս:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԲԻԶՆԵՍ ՏԱՍՍ

Նյու Յորքի ոստիկանության խոստումը

Նյու Յորքի ոստիկանությունը ծննդյան տոների նախօրեին հայտարարեց, որ ԱՄՆ-ի այդ խոշորագույն քաղաքի յուրաքանչյուր բնակիչ, որն առաջիկա երկու օրում ինքնակամ կհանձնի իր զենքը, կստանա չեկ, որն իրավունք կտա խանութում ծախսել քերել 100 դոլլարի խաղալիքներ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Հափշտակումներ զինափոխանակարանում

Սեմիպալատինսկի միջուկային զինափորձարանի պետ Յու. Կոնովալենկոն ազատվել է աշխատանքից: Նա մեղադրվում է մի շարք հանցագործություններ կատարելու մեջ, որոնցից ամենալուրջը հատկապես արժեքավոր սարքավորումների եւ գունավոր մետաղների հափշտակումներն ու վերավաճառքն է: Եթե սկսված դատաքննական հետաքննությունը հաստատի այդ մեղադրանքները, ապա Սեմիպալատինսկի զինագործարանի նախկին պետի գործն ամենայն հավանականությամբ կհանձնվի Ռուսաստանի իրավապահ մարմիններին:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ARMINCO LTD

«ԱԶԳ»-ի օրաթերթը համարովում է ԱՄՆ «ԱՐՄԻՆԿՈ» ՍՊԸ-ի համակարգչային կապով:
Հեռախոս 7-8852-281425
Ֆաքս 7-8852-285082
E-MAIL INTERNET: ROOT. YEREVAN@REX. IASNET. COM

«ԱՐՄԵՆԻԱ»

Ազգային բաժնետիրական գործարարական բանկ

ՏԱՐԱԴՐԱՄԻ ՓՈԽԱՆԱԿՄԱՆ ԿԵՏԵՐ հետեւյալ հասցեներով

Վաղարշակ փող. 13 (Կինոյի տան մոտ) հեռ. 57.04.47
«Անի» հյուրանոց, 328 սենյակ, հեռ. 58.32.36, 59.43.28

NORINVEST
Investment Financial Company
14 Abovian Str. Republic of Armenia

Հարգելի հաճախորդներ

NORINVEST

Ինվեստիցիոն-ֆինանսային ընկերությունը

առաջարկում է իր փոխատուներին նոր նախագծեր ԱՐՏՈՆՅԱԼ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ.
- ռեինվեստիցիաներ՝ հայկական դրամը վերահաշվարկելով ամերիկյան դոլլարի կենտրոնական բաժնի կուրսով
- ինվեստիցիաներ՝ հայկական դրամը վերահաշվարկելով ամերիկյան դոլլարի շուկայականից զգալիորեն ցածր կուրսով

Դուք նաեւ կարող եք մասնակից դառնալ.
- հայկական դրամով կարճաժամկետ ինվեստիցիոն նախագծերի (արտոնյալ հավելավճարով)
- ինվեստիցիոն տարադրամային նախագծերի

Ձեզ սպասում են նաեւ ՇԱՀՈՒՄՆԵՐ (հայկական դրամով եւ տարադրամով) NORINVEST-ի ամենամսյա խաղարկությունում

Ինչպես միշտ մանրամասնությունների Դուք կարող եք ծանոթանալ Աբովյան 14, 100 սենյակ հասցեով:
Հեռախոս 561931

Կրեմլ

Ժիրինովսկին պարզապես հարվածեց Թելման Գդլյանի վզին

5 վայրկյան անց Վլադիմիր Ժիրինովսկին կհասցնի իր հարվածը:

Դեկտեմբերի 13-ին «Քաղաքական Նոր տարվա դիմավորումը» հեռու[...] տանտարանի ժամանակ բազմաթ[...] լրագրողների եւ մարդկանց մ[...] կիցների ներկայությամբ [...]ստանի լիբերալ-դեմոկրա[...] կուսակցության ն[...] Վլադիմիր Ժիրինովս[...] կուսակցության ղեկ հա[...], պայքարող Թելման Գդլյա[...], ծնոտակին հարվածեց, ինչպես գնահատեցին մասնագետները, 60 կգ ուժով: Հարվածը հասցվեց այն պահին, երբ Գդլյանը զուգակցից երեւալ սկսել էր գլել: Միջադեպին նախորդեց հետեւյալ երկխոսությունը, որը տրվում է ձայնագրությամբ:

Ժիրինովսկի. «Երբ ես մոտ գործեմ Կրեմլ, դուք այդ փաստաթղթերն ինձ ցույց կտա՞ք (խոսքը «կրեմլյան ոպբեկական» գործի փաստաթղթերի մասին է՝ խմբ.): Եթե այդպիսիները կան ես ձեզ կընտրեմ Ռուսաստանի հերոսի կոչում, երբ ոչ մինչեւ ձեր օրերի վերջը կանցկացնեք Լեֆորտովո բանտում: Ձեր տարբերակը»:

Գդլյան. «Իմ տարբերա՞կը: Ես ձեզ ոչ մի փաստաթուղթ չէի տա, եթե նույնիսկ լինեի»:

Ժիրինովսկի. «Դուք այն շան որդիներից եք, որոնք հիանալի տիրապետում են...» (չվերջացրեց):

Գդլյան. «Այո, ես տիրապետում եմ... Եթե մենք ձեզ հետ վիճենք...»

Ժիրինովսկի. «Դուք կլինեիք հայկական բանակի հրամանատարը, որը կվերցներ Բաքուն, հետո Ադրբեջանը, իսկ այնուհետեւ ձեզ կգնդակահարեին»:

Գդլյան. «Բայց ես չեմ ասում, որ [...] եղել եմ, պարոն Ժիրինովսկի»:

Ժիրինովսկի. «Ես երբեք հրեա չեմ [...]»:

Գդլյան. «Երբ մոտ գործեք Կրեմլ, դուք Գդլյանին կգնդակահարե՞ք»:

Ժիրինովսկի. «Երբեք: Եթե կգանկանաք նորից աշխատել Ռուսաստանի դատախազությունում, կարող եք աշխատել, ի սեր աստծո»:

Գդլյան. «Ես երբեք պաշտոն չեմ խնդրել, առավել եւս Ժիրինովսկուց: Դուք խաղում եք զգացմունքների հետ»:

Ժիրինովսկի. «Կանգնեք, կանգնեք»:

Գդլյան. «Կանգնեք» կասեք Գայդարին: Այդ տղաները նախապատրաստված չեն, որ ձեզ հետ կռվեն: Այդ ես Ձեզ հետ պետք է վիճեի»:

Ժիրինովսկի. «Ես պատրաստ եմ: Գդլյանների, տարբ ասպիրանտուրա Կասպարովների հետ, Խասբուլատովի հետ: Հանկարծ յուրաքանչյուր անասունից մի-մի զույգ, իսկ ես մենակ կլինեմ: Դուք կռվեք ես չեմ կռվում: Դա ձեր կարողի եզրն է: Ես, իբր խաղում եմ հիասթափված մարդկանց զգացմունքների հետ: Այդ դուք նրանց հասցրիք հիասթափության: Դուք մարդկանց բանտարկում էիք առանց դատի եւ հետաքննության, դուք բոլորի համար պատասխան կտաք: Դու բոլորի համար, սրիկա, կրպասանախանե»:

Թելման Գդլյանը ենթադրելով, որ խոսակցությունն ավարտվեց, գլուխը թեքեց, որից հետո որն Ժիրինովսկին առյակ հասցրեց նրա ծնոտակին:

Ռուսաստանյան թերթերից

33 կառավարության «Պարբերական» հրատ. տպարան. Երեւան 23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65 Պատվեր 69148 Տպաքանակ 25 000 Պատվեր 1663 Ստորագրված է տպագրության 27. 12. 1993

digitised by A.R.A.R.@